МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему **ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ГОЛОВНИХ ГЕРОЇВ В ЕКРАНІЗАЦІЇ ТРАГЕДІЇ В. ШЕКСПІРА «РОМЕО ТА ДЖУЛЬЄТТА» (1996 р.)**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0354-а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 германські мови та літератури (переклад включно),
освітньої-професійної програми
Мова і література (англійська)
Калєтнік Катерина Сергіївна

Керівник к.ф.н., доц. Шевчук О. В.
Рецензент д.ф.н, проф. Веремчук Е. О.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша-англійська
Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
_____
«____»_____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

КАЛЄТНІК КАТЕРИНІ СЕРГІЇВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Лінгвістичні особливості створення образів головних героїв в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.)»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Шевчук Оксана Василівна, к.ф.н. доцент
затверджені наказом ЗНУ від «13» березня 2025 року № 398-с.

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту): 5 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): теоретичні розробки присвячені екранізації В. Шекспіра Ромео та Джульєтта (1996 р.)

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) теоретичні засади дослідження особливостей створення образу головного героя ; 2) лінгвістичний аналіз особливостей створення головних героїв в екранізації трагедії В.Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.); 3) різні підходи до створення образів головних героїв в екранізаціях В.Шекспіра (друга половина XX ст.)

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Шевчук О. В., к.ф.н, доц.	05.05.2025	05.05.2025
Розділ 1	Шевчук О. В., к.ф.н, доц.	15.06.2025	15.06.2025
Розділ 2	Шевчук О. В., к.ф.н, доц.	05.09.2025	05.09.2025
Висновки	Шевчук О. В., к.ф.н, доц.	15.10.2025	15.10.2025

6. Дата видачі завдання 24.03.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, ї аналіз	травень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2025	виконано
3.	Написання вступу	липень 2025	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	серпень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2025	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2025	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2025	виконано
9.	Захист	грудень 2025	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ К. С. Калєтнік
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ О. В. Шевчук
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ М. В. Залужна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 77 стор., 47 джерел

Об'єкт дослідження: образи головних героїв в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.).

Мета дослідження: визначити та дослідити лінгвістичні та екстралінгвістичні особливості створення образів головних героїв в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.).

Теоретико-методологічні засади: проблему дослідження класичних літературних образів розглядали такі дослідники як: Н. Волошина (2009), І. Ваніна (2009), А. Вітченко (2005), Є. Волощук (2019), В. Грабовська (2008). Також певну увагу було приділено вівченню шекспіріани Л. В. Коломієць (2012).

Отриманні результати: аналіз мови Джульєтти дозволяє глибше зрозуміти її внутрішній світ, її стрімке дорослішання та трагічну силу її кохання, що зрештою призводить до її загибелі. Її слова є віддзеркаленням її душі, що розкривається перед нами у всій своїй юній пристрасті та трагічній величі. Образ Джульєтти одним з найзахопливіших та найзворушливіших у світовій літературі. Її стрімке дорослішання під впливом кохання, її сміливість та рішучість у боротьбі за свої почуття, її глибокі емоційні переживання та символічне відображення її внутрішнього світу у її поведінці та зовнішньому вигляді свідчать про її багатий внутрішній світ і тонку душевну організацію. Лінгвістичні та екстралінгвістичні особливості образу головної героїні сприяють висвітленню її головних рис характеру та розуміння читачем причин її поведінки, яка призводить до трагічного фіналу трагедії В. Шекспіра.

Ключові слова: *образ головного героя, лінгвістичні особливості, екстралінгвістичні особливості, головний герой*

ЗМІСТ

ВСТУП…… 4

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ…… 8

1.1 Алгоритм створення образу головного героя в класичній літературі …… 8

1.2 Особливості створення образу головного героя…… 13

1.3 Відмінні риси головного героя……. 20

РОЗДІЛ 2 ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТВОРЕННЯ ГОЛОВНИХ ГЕРОЇВ В ЕКРАНІЗІЦІЇ ТРАГЕДІЇ В. ШЕКСПІРА «РОМЕО ТА ДЖУЛЬЄТТА» (1996 р.)…… 27

2.1 Різні підходи до створення образів головних героїв в екранізаціях В. Шекспіра (друга половина ХХ ст.)…… 27

2.2 Дослідження особливостей створення образу Ромео в екранізації В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.)…… 35

2.2.1 Лінгвістичні особливості образу Ромео (особливості мовлення: фонетині, лексичні, граматичні)……. 35

Екстралінгвістичні особливості образу Ромео (поведінка, емоційний стан, костюм)…… 43

2.3 Дослідження особливостей створення образу Джульєтти в екранізації В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.)…… 54

2.3.1 Лінгвістичні особливості мовлення Джульєтти (фонетичні, лексичні, граматичні)……... 54

2.3.2 Екстралінгвістичні особливості образу Джульєтти (поведінка, емоційний стан, костюм)……. 63

ВИСНОВКИ…… 70

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 73

ВСТУП

Сучасний етап розвитку гуманітарного знання відзначається зростанням інтересу до міждисциплінарних підходів у вивченні художніх текстів, зокрема до аналізу взаємодії літератури та кінематографу як різних, але взаємодоповнюючих форм репрезентації дійсності. Особливої актуальності набуває вивчення трансформацій класичних літературних образів у процесі їх екранізації, що дозволяє простежити, як змінюються художні концепції, акценти, інтерпретації під впливом культурного контексту, авторського бачення та засобів кіномови.

Проблему дослідження класичних літературних образів розглядали такі дослідники як: Н. Волошина (2009), І. Ваніна (2009), А. Вітченко (2005), Є. Волощук (2019), В. Грабовська (2008). Також певну увагу було приділено вівченню шекспіріани Л. В. Коломієць (2012).

У цьому контексті трагедія Вільяма Шекспіра «Ромео та Джульєтта» виступає знаковим текстом світової літератури, який має численні інтерпретації в театрі, опері, балеті, а також у кіномистецтві. Серед усіх кіноверсій особливе місце займає екранізація Б. Лурмана 1996 року, яка стала класикою світового кіно та здобула міжнародне визнання за вірність духу шекспірівського оригіналу й водночас інноваційність режисерського бачення.

Актуальність роботи зумовлена недостатньою кількістю комплексних досліджень, присвячених лінгвістико-культурологічному аналізу образів Ромео та Джульєтти в контексті їх екранізації. Більшість наукових праць зосереджуються на літературознавчому або кінознавчому аспектах окремо, натомість міжмедійне зіставлення тексту й кінотвору дає змогу краще зрозуміти механізми трансформації художнього образу та природу читацько-глядацької рецепції.

Наукова новизна роботи полягає у виявлення мовленнєвих особливостей створення образів головних героїв в екранізації трагедії «Ромео та Джульєтта» (1996 р.).

Об'єкт дослідження – образи головних героїв в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.).

Предмет дослідження – лінгвістичні та екстралінгвістичні особливості створення образів головних героїв в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.).

Мета дослідження – визначити та дослідити лінгвістичні та екстралінгвістичні особливості створення образів головних героїв в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.).

Завдання дослідження:

- розглянути алгоритм створення образу головного героя в класичній літературі;
- визначити особливості створення образу головного героя;
- проаналізувати відмінні риси головного героя;
- порівняти різні підходи до створення образів головних героїв в екранізаціях В. Шекспіра (друга половина XX ст.);
- дослідити лінгвістичні особливості створення образів головних героїв в трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» та її екранізації (1996 р.);
- дослідити екстралінгвістичні особливості створення образів головних героїв в трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» та її екранізації (1996 р.).

У роботі використано комплекс наступних **методів дослідження**: описовий та метод лінгвістичного спостереження - для з'ясування теоретичних засад дослідження створення образу головного героя; метод лінгвістичного аналізу - для виявлення лінгвістичних та екстралінгвістичних особлиостей створення образів головних героїв в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.); порівняльний метод – для з'ясування спільних та відмінних мовних особливостей створення образів

головних героїв в екранізвціх трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.).

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів під час проведення семінарських занять та практичних занять з англійської мови.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю: актуальність заявленної теми, мета роботи, завдання дослідження, визначення об'єкту предмету та обгрунтування структури роботи.

У першому розділі роботи проаналізовано теоретичні засади створення образу головного героя в класичній літературі.

Другий розділ присвячено аналізу лінгвістичних та екстралінгвістичних особливостей створення образів Ромео та Джульєтти в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.).

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 77, кількість використаних джерел 47.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ

1.1 Алгоритм створення образу головного героя в класичній літературі

Образ головного героя в класичній літературі формується через складну систему художніх засобів, що включає портретні характеристики, мовленнєву поведінку, вчинки та взаємодію з іншими персонажами. Створення повноцінного образу вимагає від автора ретельного конструювання багатовимірної особистості з унікальною психологією, мотивацією та індивідуальними рисами, які роблять персонажа переконливим для читача.

Художня література використовує різноманітні прийоми для розкриття глибини характеру головного героя, серед яких вирізняють внутрішні монологи, діалоги, авторські відступи та характеристики, а також взаємодію персонажа з навколишнім світом. Осмислення психологічної глибини персонажа стає фундаментом для побудови переконливого літературного образу, який здатен викликати емоційний відгук у читацької аудиторії та залишатися актуальним протягом тривалого часу [Карпенко 2021, с. 125].

Класична література пропонує усталений алгоритм розвитку головного героя, що передбачає проходження ним певного життєвого шляху з численними випробуваннями, трансформаціями та моральним вибором. Ключовим елементом цього алгоритму виступає концепція характеру, що

розкривається поступово через зіткнення персонажа з конфліктними ситуаціями, які виявляють його сутність та ціннісні орієнтири.

Майстерність автора полягає в здатності зобразити не лише зовнішні прояви особистості героя, а й продемонструвати еволюцію його внутрішнього світу, переживань та світосприйняття. Динаміка характеру головного персонажа часто відображається через контрастні стани, емоційні сплески та моменти глибокого самоусвідомлення, які дозволяють читачеві відчути автентичність створеного літературного образу [Карпенко 2021, с. 125].

Портретна характеристика посідає особливе місце серед засобів створення образу головного героя, оскільки дозволяє візуалізувати персонажа та встановити первинний емоційний зв'язок із читачем. Фізичні атрибути персонажа, його зовнішність, манера одягатися та рухатися часто слугують безпосередніми індикаторами його соціального статусу, характеру та життєвих цінностей.

Деталізація портрету може варіюватися від лаконічних штрихів до розгорнутих описів, залежно від художньої мети автора та значущості зовнішніх характеристик для розкриття сутності героя. Майстри класичної літератури нерідко використовують художній прийом невідповідності зовнішнього вигляду та внутрішнього світу персонажа, створюючи додаткову інтригу та підкреслюючи багатогранність людської природи [Ніколенко 2019, с. 123].

Мовленнєва характеристика становить невід'ємний компонент побудови образу головного героя, відображаючи його інтелектуальний рівень, соціальне походження, емоційний стан та світоглядні позиції. Лексичний запас, синтаксичні конструкції, стилістичні особливості мовлення та мовні звички персонажа формують його індивідуальний мовленнєвий портрет, який допомагає читачеві сприймати героя як унікальну особистість.

Діалоги та монологи головного героя слугують потужним інструментом саморозкриття, надаючи можливість зазирнути в його

внутрішній світ без посередництва авторського коментаря. Особливо показовими у класичній літературі вважаються емоційна насичені діалоги, які демонструють реакцію героя на критичні ситуації, розкривають його аргументацію та здатність відстоювати власну позицію [Яременко 2022, с. 213].

Вчинки головного героя формують сюжетну основу твору та виступають найбільш достовірним виразником його характеру, моральних принципів та життєвих пріоритетів. Послідовність дій персонажа, його реакції на виклики долі, прийняття рішень у складних ситуаціях створюють цілісну картину особистості, яка розвивається та трансформується протягом розгортання сюжету. Класична література надає перевагу демонстрації характеру через дії, а не через декларації, оскільки вчинки персонажа відображають його справжню сутність, а не лише його словесні маніфестації чи наміри. Особливу увагу в літературному процесі створення образу викликають моменти морального вибору, коли герой змушений приймати рішення, що визначають подальший розвиток його особистості та долі.

Соціальний контекст відіграє значну роль у формуванні алгоритму створення образу головного героя, оскільки персонаж завжди існує в певних історичних, культурних та соціальних координатах. Взаємодія героя з суспільством, його відповідність чи протистояння соціальним нормам та очікуванням становлять основу для розкриття громадянської позиції персонажа та його місця в соціальній ієрархії.

Класична література часто використовує прийом соціального контрасту, ставлячи героя в умови, що не відповідають його походженню чи звичному середовищу, що дозволяє глибше розкрити характер та адаптивні здібності персонажа. Відображення соціальної динаміки через призму індивідуального досвіду головного героя дозволяє авторам класичних творів поєднувати особисте й суспільне, демонструючи вплив епохи на формування особистості [Holler 2022, p. 139].

Психологічна глибина головного героя досягається через детальне відтворення його внутрішнього світу, емоційних реакцій, думок, сумнівів та переживань. Майстри класичної літератури розробили цілий арсенал засобів для відображення психологічних станів персонажа, включаючи внутрішні монологи, потік свідомості, сновидіння, марення та різноманітні форми саморефлексії.

Складність психологічного портрету головного героя визначається наявністю внутрішніх протиріч, амбівалентних почуттів та неоднозначних мотивацій, які наближають літературний образ до реальної людської особистості. Здатність автора передати нюанси психологічних переживань героя визначає емоційний вплив твору на читача та можливість ідентифікації аудиторії з персонажем.

Система цінностей головного героя постає одним із ключових елементів алгоритму створення літературного образу, формуючи основу для його моральних рішень та життєвих виборів. Ціннісні орієнтири персонажа розкриваються через його ставлення до фундаментальних категорій буття: добра і зла, правди і брехні, любові й ненависті, вірності й зради.

Класична література приділяє значну увагу демонстрації ціннісної еволюції героя, показуючи, як життєві випробування можуть трансформувати його світогляд та моральні переконання. Особливо показовими для розкриття системи цінностей персонажа стають ситуації морального вибору, коли герой змушений жертвувати одними цінностями заради інших, демонструючи свою ієрархію пріоритетів [Славич 2023, с. 231].

Конфлікт як рушійна сила розвитку характеру головного героя займає центральне місце в алгоритмі створення літературного образу, оскільки саме в протистояннях найповніше розкривається сутність персонажа. Класична література використовує різні типи конфліктів: зовнішні (протистояння героя з іншими персонажами, суспільством, природними стихіями) та внутрішні (моральні дилеми, боротьба мотивів, протиріччя між розумом і почуттями).

Здатність головного героя долати перешкоди, знаходити рішення в складних ситуаціях та протистояти антагоністичним силам визначає його силу характеру та внутрішній потенціал. Розв'язання конфліктних ситуацій часто супроводжується особистісним зростанням героя, переосмисленням життєвих цінностей та набуттям нового досвіду, що сприяє еволюції персонажа протягом твору.

Символічна складова образу головного героя розширює його смислове поле, дозволяючи автору через індивідуальну долю персонажа торкатися універсальних філософських та екзистенційних питань. Літературний герой може втілювати архаїчні образи (герой, бунтар, мудрець, блазень), представляти певні соціальні типи своєї епохи або символізувати абстрактні поняття та морально-етичні категорії. Класична література часто наділяє головного героя символічними атрибутами, які підкреслюють його особливий статус і роль у розгортанні сюжету. Символічний рівень прочитання образу головного героя збагачує інтерпретаційний потенціал твору, дозволяючи кожному поколінню читачів знаходити в класичних персонажах актуальні сенси та паралелі із сучасністю [Abatbaevna 2024, p. 27].

Система взаємовідносин головного героя з іншими персонажами формує складну мережу літературних зв'язків, які підкреслюють різні аспекти його характеру та особистості. Класична література використовує принцип контрасту, зіставляючи головного героя з персонажами-антиподами, які підкреслюють його унікальні риси або, навпаки, з двійниками, які демонструють альтернативні варіанти розвитку особистості.

Любовні лінії, дружні стосунки, сімейні зв'язки та професійні контакти головного героя дозволяють розкрити глибину його емоційного світу, здатність до емпатії та рівень соціальної адаптації. Характер взаємодії персонажа з різними типами людей демонструє його комунікативні здібності, емоційний інтелект та вміння будувати гармонійні стосунки або, навпаки, його конфліктність та соціальну ізоляцію [Abatbaevna 2024, p. 30].

Еволюція головного героя впродовж сюжетного розвитку становить необхідний елемент алгоритму створення переконливого літературного образу, забезпечуючи динаміку характеру та психологічну достовірність персонажа. Класична література пропонує різні моделі розвитку героя: поступове дорослішання та набуття життєвого досвіду, моральне падіння та наступне відродження, трансформацію світогляду під впливом драматичних подій або зустрічей з визначними особистостями.

Здатність персонажа до змін, переосмислення своїх помилок та особистісного зростання свідчить про його психологічну глибину та життєздатність як літературного образу. Завершення еволюційного шляху головного героя часто співпадає з розв'язкою твору, демонструючи остаточне формування або трагічну загибель особистості [Славич 2023, с. 167].

Авторська позиція щодо головного героя визначає емоційне забарвлення образу та впливає на сприйняття персонажа читацькою аудиторією. Класична література пропонує широкий спектр варіантів авторського ставлення до героя: від беззастережного схвалення і захоплення до критичного осмислення і навіть іронічного висміювання.

Авторська оцінка може бути виражена експліцитно через прямі характеристики та коментарі або імпліцитно через систему художніх деталей, композиційні прийоми та сюжетні рішення. Баланс між об'єктивним зображенням персонажа та суб'єктивною авторською оцінкою формує особливу естетичну дистанцію, яка дозволяє читачеві сформувати власне ставлення до головного героя [Волошина 2002, с. 353].

Культурно-історичний контекст епохи накладає суттєвий відбиток на алгоритм створення образу головного героя, визначаючи не лише його зовнішні атрибути, але й внутрішній світ, цінності та поведінки. Класична література відображає еволюцію уявлень про людську особистість, демонструючи зміну літературних типів протягом різних історичних періодів: від героїчних персонажів античності до психологічно складних героїв модерністської прози.

Кожна культурна епоха формує власний ідеал особистості, який впливає на канони створення літературних персонажів та критерії оцінки їхніх вчинків і моральних виборів. Розуміння культурно-історичного контексту дозволяє сучасному читачеві адекватно інтерпретувати мотивацію та поведінку героїв класичних творів, враховуючи світоглядні та етичні норми відповідної епохи.

Доходимо до висновку, що рецепція образу головного героя читацькою аудиторією завершує алгоритм літературної творчості, адже саме в процесі читацького сприйняття відбувається остаточне формування образу. Кожен читач інтерпретує літературного героя через призму власного досвіду, цінностей та очікувань, доповнюючи авторську концепцію персонажа своїми емоціями та асоціаціями.

Класичні літературні герої відзначаються особливою здатністю викликати емоційний відгук у різних поколінь читачів, зберігаючи актуальність незалежно від зміни культурних парадигм та естетичних вподобань. Універсальність та психологічна глибина головних героїв класичної літератури створюють основу для їхнього тривалого життя в культурній пам'яті людства, забезпечуючи можливість нових інтерпретацій та адаптацій у різних видах мистецтва.

1.2 Особливості створення образу головного героя

Особистість головного героя в класичному літературному творі формується як складна, багатовимірна структура, що поєднує індивідуальні риси характеру, психологічні особливості, моральні принципи та світоглядні позиції. Внутрішній світ протагоніста розкривається через унікальне поєднання вроджених якостей та набутого життєвого досвіду, що

зумовлюють його реакції на події, стосунки з іншими персонажами та здатність до прийняття ключових рішень.

Психологічна достовірність головного героя досягається завдяки майстерному балансу типового та індивідуального, що дозволяє читачеві одночасно сприймати персонажа як представника певної епохи, соціального середовища та як неповторну особистість із власною історією. Глибокий психологічний портрет персонажа стає основою його життєздатності в літературному просторі, забезпечуючи емоційний відгук аудиторії та можливість ідентифікації читача з героєм твору [Smith 2022, p. 72].

Цілісність особистості головного героя передбачає наявність визначальної домінанти характеру, яка зберігається протягом усього твору, незважаючи на трансформації, яких зазнає персонаж. Ядро особистості протагоніста включає фундаментальні цінності, психологічні установки та поведінкові патерни, які визначають його сутність та залишаються відносно сталими навіть у найдраматичніших ситуаціях.

Змінні аспекти особистості, натомість, демонструють гнучкість характеру, здатність до адаптації, навчання та переосмислення життєвих позицій під впливом ключових подій сюжету. Баланс між сталістю та мінливістю характеру створює необхідну динаміку розвитку образу, дозволяючи персонажу еволюціонувати, зберігаючи при цьому свою автентичність та впізнаваність для читача [Грабовська 2008, с. 200].

Мотиваційна сфера головного героя становить рушійну силу його вчинків, розкриваючи глибинні потреби, прагнення, страхи та амбіції персонажа. Класична література приділяє особливу увагу ієрархії мотивів героя, демонструючи, як базові потреби співвідносяться з вищими духовними та моральними цінностями у структурі його особистості. Внутрішні конфлікти протагоніста часто виникають на перетині різних мотиваційних тенденцій, коли герой змушений обирати між почуттям обов'язку та особистими бажаннями, моральними принципами та прагматичними міркуваннями. Розкриття мотиваційної сфери персонажа

надає психологічної обґрунтованості його діям, перетворюючи сюжетні повороти з випадкових подій на закономірні наслідки внутрішньої логіки характеру [Грабовська 2008, с. 200].

Емоційний світ головного героя виступає яскравим індикатором особливостей його особистості, відображаючи здатність до переживання різноманітних почуттів, їх інтенсивність та способи вираження. Специфіка емоційних реакцій персонажа на події розкриває його темперамент, рівень емоційної зрілості, здатність до емпатії та самоконтролю у стресових ситуаціях.

Емоційна палітра протагоніста може варіюватися від стриманості й раціональності до бурхливого прояву почуттів, створюючи унікальний емоційний портрет, який доповнює загальну характеристику особистості. Динаміка емоційних станів героя часто відображає його внутрішню еволюцію, демонструючи трансформацію почуттів під впливом життєвих випробувань, нового досвіду та стосунків з іншими персонажами.

Інтелектуальні здібності головного героя визначають його спосіб сприйняття реальності, аналізу подій та розв'язання проблемних ситуацій. Когнітивний стиль персонажа може характеризуватися аналітичним або інтуїтивним підходом до дійсності, схильністю до абстрактного чи конкретного мислення, здатністю до критичної оцінки інформації або довірливістю. Освіченість героя, його ерудиція, професійні знання та інтелектуальні інтереси формують особливу призму, крізь яку він сприймає світ та інтерпретує події, що відбуваються в його житті. Інтелектуальна складова особистості протагоніста часто проявляється в його мовленні, аргументації, здатності передбачати наслідки своїх дій та розробляти стратегії досягнення поставлених цілей [Пивоварова 2022, с. 89].

Моральна свідомість головного героя становить етичний стрижень його особистості, визначаючи систему цінностей, принципів та переконань, якими він керується у своїх вчинках. Рівень розвитку моральної свідомості персонажа може варіюватися від примітивного підпорядкування зовнішнім

нормам до автономної етики, базованої на внутрішніх переконаннях та здатності до морального вибору в складних ситуаціях.

Класична література демонструє різноманітні моральні дилеми, які постають перед героєм, розкриваючи не лише його етичні принципи, але й здатність до їх практичного застосування в реальних життєвих ситуаціях. Моральна еволюція протагоніста часто складає основу його внутрішнього сюжету, показуючи трансформацію етичних поглядів під впливом досвіду, страждань та саморефлексії [Пивоварова 2022, с. 89].

Сфера головного героя проявляється у його здатності до цілеспрямованої діяльності, подолання перешкод та протистояння зовнішньому тиску. Сила волі персонажа, його рішучість, наполегливість та самодисципліна визначають його потенціал до досягнення поставлених цілей, незважаючи на труднощі та спокуси.

Класична література демонструє різні типи вольової регуляції: від спонтанних, імпульсивних реакцій до раціонально обґрунтованих, стратегічно спланованих дій, що відображають рівень особистісної зрілості героя. Вольові якості протагоніста розкриваються найповніше в ситуаціях морального вибору, коли він змушений приймати рішення всупереч обставинам, громадській думці або власним інстинктивним бажанням [Smith 2022, p. 96].

Самосвідомість головного героя відображає його здатність до рефлексії, самоаналізу та об'єктивної оцінки власних дій, мотивів та особистісних якостей. Рівень самопізнання персонажа визначає глибину його внутрішнього світу, здатність до особистісного зростання та розуміння власної ідентичності в контексті життєвих подій. Класична література використовує різноманітні прийоми для демонстрації самосвідомості героя: внутрішні монологи, щоденникові записи, сповіді, моменти прозріння та критичної переоцінки минулого досвіду. Динаміка самосвідомості протагоніста часто становить ключовий аспект його особистісного розвитку,

показуючи шлях від самообману до автентичності, від зовнішньої орієнтації до внутрішньої незалежності [Ismakova 2020, p. 15].

Ціннісно-світоглядні орієнтації головного героя формують його життєву філософію, визначаючи ставлення до фундаментальних питань людського буття: сенсу життя, свободи та відповідальності, добра і зла, життя і смерті. Світогляд персонажа може базуватися на релігійних переконаннях, філософських концепціях, соціальних ідеологіях або особистому життєвому досвіді, створюючи унікальну інтерпретаційну модель дійсності.

Класична література часто демонструє кризи світогляду героя, коли усталена система переконань зазнає випробувань під впливом травматичних подій, зустрічей з іншими ідеями або внутрішніх відкриттів. Трансформація світоглядних позицій протагоніста свідчить про глибину його особистості та здатність до критичного переосмислення власних переконань у пошуках автентичності [Ismakova 2020, p. 19].

Соціально-психологічні характеристики головного героя розкривають його позицію в системі міжособистісних стосунків, здатність до комунікації та соціальної адаптації. Тип соціальної поведінки персонажа може варіюватися від інтровертного до екстравертного, від конформістського до нонконформістського, від альтруїстичного до егоцентричного, що визначає характер його взаємодії з оточенням.

Соціальні ролі, які виконує герой у різних сферах життя (сімейній, професійній, громадській), демонструють різні аспекти його особистості та здатність до адаптації в різних соціальних контекстах. Конфлікт між соціальними очікуваннями та внутрішніми потребами персонажа часто становить основу драматичної колізії, розкриваючи проблему самореалізації особистості в умовах соціальних обмежень [Hultgren 2020, p. 68].

Творчий потенціал головного героя проявляється в його здатності до нестандартного мислення, естетичного сприйняття дійсності та створення нових матеріальних чи духовних цінностей. Креативність персонажа може

реалізуватися в професійній діяльності, мистецьких пошуках, наукових відкриттях або в оригінальному вирішенні життєвих проблем і конфліктів.

Класична література часто зображує творчу особистість у контексті її взаємодії з суспільством, висвітлюючи проблеми визнання, нерозуміння, самотності митця або, навпаки, його здатності впливати на соціальні процеси через творчі досягнення. Творча самореалізація героя нерідко символізує його особистісне звільнення, подолання внутрішніх та зовнішніх обмежень у пошуках автентичного способу буття.

Духовний вимір особистості головного героя охоплює його трансцендентні прагнення, релігійні почуття, моральні ідеали та здатність до подолання власного «я». Духовні пошуки персонажа відображають потребу в осмисленні власного існування в контексті вищих цінностей, що виходять за межі матеріального та егоїстичного.

Класична література демонструє різноманітні шляхи духовного розвитку героя: від релігійного навернення до морального просвітлення, від естетичного осяяння до філософського прозріння, що змінює його сприйняття світу та себе. Духовна еволюція протагоніста часто становить найглибший рівень його особистісної трансформації, символізуючи подолання відчуження, знаходження внутрішньої гармонії та відкриття універсальних смислів людського буття.

Тілесність головного героя становить невід'ємну складову його особистості, впливаючи на само сприйняття, поведінку та стосунки з іншими персонажами. Фізичні характеристики персонажа, його здоров’я, вік, зовнішність, сексуальність та ставлення до власного тіла формують особливий вимір літературного образу, пов’язаний з матеріальним аспектом людського існування. Класична література демонструє різні моделі взаємодії тілесного та духовного в структурі особистості: від протиставлення тіла й духу до їх гармонійного поєднання, від відчуження від власної тілесності до її прийняття як джерела життєвої енергії та чуттєвого досвіду. Трансформація тілесного досвіду героя (хвороба, старіння, фізичні

випробування) часто символізує глибші психологічні та духовні процеси, даючи матеріальне вираження внутрішнім змінам особистості.

Адаптивні механізми особистості головного героя розкривають його здатність до психологічного виживання в складних, травматичних ситуаціях та пристосування до змінних життєвих обставин. Стратегії подолання стресу, які використовує персонаж, можуть варіюватися від конструктивних (сублімація, гумор, альтруїзм) до деструктивних (заперечення, проекція, регресія), що відображає рівень його психологічної зрілості та емоційної стійкості.

Класична література демонструє, як життєві кризи випробовують адаптивні можливості героя, змушуючи його знаходити нові способи взаємодії з реальністю та переосмислювати власну ідентичність у контексті травматичного досвіду. Здатність протагоніста трансформувати негативний досвід у джерело особистісного зростання свідчить про його психологічну глибину та життєстійкість, надаючи його образу особливої переконливості та психологічної правди [Пивоварова 2022, с. 134].

Ґендерні аспекти особистості головного героя відображають культурно зумовлені моделі маскувальної чи феміністичної, які впливають на самоідентифікацію персонажа, його поведінку та взаємодію з іншими героями. Ґендерна ідентичність протагоніста може відповідати традиційним соціальним очікуванням відповідної епохи або, навпаки, виходити за їхні межі, створюючи основу для внутрішнього або зовнішнього конфлікту.

Класична література демонструє різноманітні варіанти втілення ґендерних ролей: від канонічних образів «справжнього чоловіка» чи «ідеальної жінки» до складних, неоднозначних персонажів, які поєднують маскувальні та феміністичні риси. Еволюція ґендерних уявлень героя часто відображає його особистісне зростання та здатність виходити за межі соціальних стереотипів у пошуках автентичного самовираження [Farahmandfar 2021, p. 49].

Цілісний образ особистості головного героя формується через гармонійне поєднання всіх вищезазначених аспектів, створюючи переконливий психологічний портрет літературного персонажа. Унікальність образу досягається завдяки специфічному набору особистісних рис, їх індивідуальній конфігурації та динаміці розвитку протягом сюжету твору.

Отже, класична література демонструє безмежне розмаїття особистісних типів героїв: від гармонійних, цілісних натур до внутрішньо суперечливих, розщеплених особистостей, що відображає багатогранність людської природи та складність психологічних процесів. Достовірність та психологічна глибина особистості головного героя забезпечує його життєздатність у культурному просторі, перетворюючи літературний персонаж на універсальний образ, здатний резонувати з досвідом читачів різних епох та культур.

1.3 Відмінні риси головного героя

Відмінні риси головного героя в класичній літературі формують неповторний художній образ, який вирізняється серед інших персонажів та залишається в пам’яті читачів після завершення твору. Унікальність протагоніста досягається через комплекс взаємопов'язаних характеристик: фізичних, психологічних, соціальних та моральних, які в сукупності створюють його індивідуальний портрет.

Специфічні риси головного героя проявляються не лише в його словах та вчинках, але й у реакціях на кризові ситуації, у способах розв'язання конфліктів та взаємодії з іншими персонажами. Літературний канон передбачає наявність певних визначальних особливостей, які допомагають ідентифікувати центрального персонажа та відрізнити його від другорядних дійових осіб.

Активна позиція головного героя щодо сюжетних подій становить його визначальну рису, оскільки саме він виступає рушійною силою епічного

розвитку. На відміну від другорядних персонажів, які часто реагують на обставини пасивно або передбачувано, протагоніст впливає на розгортання сюжету своїми рішеннями та діями, змінюючи хід подій відповідно до власної волі та мотивації.

Головний герой зазвичай демонструє високий рівень особистісної автономії, приймаючи ключові рішення самостійно, навіть якщо вони суперечать загальноприйнятим нормам чи очікуванням оточення. Саме ця здатність до незалежної дії, до активного перетворення дійсності, а не просто пристосування до неї, робить персонажа центральною фігурою літературного твору.

Розмаїття характеру головного героя відрізняє його від більш схематичних другорядних персонажів, надаючи його образу психологічної глибини та реалістичності. Протагоніст класичного твору постає як складна особистість із внутрішніми протиріччями, неоднозначними якостями та різноманітними аспектами характеру, які розкриваються поступово в процесі розгортання сюжету.

Комплексність образу головного героя проявляється в поєднанні чеснот і вад, сильних і слабких сторін, що робить його по-людськи недосконалим і тому психологічно достовірним. Така багатогранність дозволяє головному герою викликати широкий спектр емоційних реакцій у читача – від захоплення до розчарування, від співчуття до обурення [Ghosh 2008, p. 58-90].

Динамічність розвитку особистості головного героя протягом сюжету є його суттєвою відмінною рисою порівняно з статичними другорядними персонажами. Еволюція протагоніста відбувається під впливом життєвих випробувань, взаємодії з іншими персонажами, здобуття нового досвіду та переосмислення власних переконань і цінностей.

Класична література надає особливого значення трансформації внутрішнього світу героя, демонструючи його духовне зростання, моральне вдосконалення або, навпаки, деградацію особистості під впливом певних

обставин. Здатність до змін, до навчання на власних помилках і переосмислення життєвих пріоритетів робить головного героя живим образом, який відображає процес становлення особистості [Razumovskaya 2019, p. 97].

Стійкість перед життєвими випробуваннями вирізняє головного героя, демонструючи його внутрішню силу та здатність долати перешкоди на шляху до мети. Протагоніст класичного твору зазвичай проходить через серію випробувань, які перевіряють його характер, цінності та волю, розкриваючи глибинну сутність його особистості в екстремальних умовах.

Реакція героя на невдачі, зради, втрати та розчарування відображає його моральний стрижень та психологічну життєстійкість, демонструючи читачеві модель поведінки в складних життєвих ситуаціях. Мужність героя перед лицем труднощів, його здатність підніматися після падінь та продовжувати боротьбу навіть у безнадійних обставинах надихає читача, створюючи емоційний зв’язок між аудиторією та літературним персонажем [Волощук 2019, с. 176].

Моральна складність головного героя є ключовою рисою, що відрізняє його від одновимірних, схематичних персонажів, які часто представляють лише певний тип особистості чи соціальну функцію. Протагоніст класичного твору постає як особистість із складною етичною системою, що включає чіткі моральні принципи, але також здатність до сумнівів, моральних дилем та переоцінки власних переконань під впливом життєвих обставин.

Глибина етичних конфліктів, які переживає головний герой, відображає складність морального вибору в реальному житті, коли доводиться обирати між різними цінностями, обов'язками чи лояльностями. Особливо показовими для розкриття моральної сутності героя є ситуації, коли він змушений діяти всупереч власній вигоді заради вищих принципів або, навпаки, порушувати соціальні норми заради досягнення справедливості чи захисту близьких.

Індивідуалізована мова головного героя становить відмінну рису його образу, відображаючи особливості мислення, соціального походження, освіти та емоційного стану. Мовленнєвий портрет протагоніста формується через унікальний лексичний запас, синтаксичні конструкції, мовні звички, улюблені вислови та специфічні мовні прийоми, які вирізняють його з-поміж інших персонажів. Особливості мовлення головного героя слугують не лише засобом індивідуалізації, але й розкривають глибинні аспекти його особистості, світосприйняття та ставлення до інших героїв та подій. Здатність автора створити переконливий індивідуалізований мовленнєвий портрет протагоніста значною мірою визначає психологічну достовірність персонажа та його життєвість у сприйнятті читача.

Високий рівень самосвідомості відрізняє головного героя від другорядних персонажів, демонструючи його здатність до рефлексії та осмислення власного життєвого шляху. Протагоніст класичного твору не просто діє та реагує на зовнішні обставини, але й аналізує свої вчинки, мотиви, помилки та досягнення, намагаючись зрозуміти себе та своє місце у світі.

Внутрішній діалог героя із самим собою, його сумніви, самокритика та моменти прозріння розкривають глибину його психологічного портрету та складність внутрішнього світу. Саме ця здатність до самоаналізу дозволяє головному герою еволюціонувати протягом твору, переосмислювати свої цінності та поведінку, знаходити нові шляхи самореалізації та взаємодії з оточенням [Kussemiarti 2022, p. 40].

Виразна індивідуальність головного героя проявляється в його неповторних зовнішніх та внутрішніх характеристиках, які роблять його впізнаним для читача. Фізичні атрибути протагоніста, його зовнішність, манера рухатися, одягатися та поводитися створюють унікальний візуальний образ, який відрізняє його від інших персонажів.

Особливості темпераменту, характеру, інтелекту та системи цінностей формують неповторну індивідуальність героя, яка розкривається у його

реакціях на події, стосунках з іншими персонажами та способах вирішення проблем. Індивідуалізація головного героя досягається через деталізацію його особистої історії, уподобань, звичок, страхів та мрій, які роблять його не просто функціональним елементом сюжету, а живою особистістю з власним неповторним досвідом [Ghaffary 2021, p. 96].

Здатність викликати емпатію у читача становить ключову відмінну рису головного героя, оскільки саме через емоційний зв'язок з протагоністом аудиторія занурюється у світ твору. Мистецтво створення переконливого головного героя полягає у здатності автора зробити його особистість, проблеми та прагнення зрозумілими та близькими читачеві, незважаючи на можливі культурні, історичні чи соціальні відмінності.

Емоційна достовірність переживань протагоніста, його вразливість, сумніви та моменти радості створюють психологічну реалістичність образу, яка резонує з особистим досвідом читача. Ідентифікація з головним героєм дозволяє аудиторії пережити його історію як власну, відчути його перемоги та поразки, розділити його розчарування та надії [Ghaffary 2021, p. 60].

Суспільна значущість головного героя підкреслює його центральну роль у творі, демонструючи вплив його дій та рішень на широкий соціальний контекст. Протагоніст класичного твору часто виступає як представник певної соціальної групи, носій культурних цінностей або виразник нових ідей та тенденцій, що надає його особистій історії додаткового символічного виміру.

Взаємодія героя із суспільством, його здатність впливати на соціальні процеси або протистояти несправедливим соціальним нормам відображає не лише індивідуальний, але й колективний досвід. Суспільна резонансність вчинків головного героя перетворює його особисту драму на відображення ширших соціальних, історичних чи філософських проблем, надаючи твору додаткової глибини та актуальності.

Амбівалентність як характеристика головного героя проявляється в поєднанні протилежних якостей, прагнень та цінностей, що створює

внутрішню напругу його образу. Протагоніст класичного твору часто постає як особистість із внутрішніми протиріччями, яка поєднує альтруїзм та егоїзм, мужність та вразливість, раціональність та емоційність, прагматизм та ідеалізм. Складність психологічного портрета головного героя полягає саме в цій неоднозначності, яка відображає реальну суперечливість людської природи та уникає спрощеного, однобічного зображення особистості. Внутрішні конфлікти героя, його боротьба з власними демонами та протиріччями створюють психологічну глибину образу та драматичну напругу твору, демонструючи процес пошуку особистісної цілісності та автентичності [Christakidou 2019, p. 27].

Символічний вимір образу головного героя надає йому додаткової значущості, перетворюючи конкретного персонажа на втілення певних універсальних ідей, цінностей чи архетипів. Протагоніст класичного твору часто виходить за межі індивідуальної історії, набуваючи ознак культурного символу, який представляє певний тип особистості, моральну позицію чи філософську концепцію.

Символічне прочитання образу головного героя дозволяє інтерпретувати його історію як універсальний наратив про людську природу, моральний вибір, пошук сенсу життя чи протистояння долі. Здатність поєднувати конкретне та універсальне, індивідуальне та загальнолюдське робить образ головного героя багатовимірним та відкритим для різноманітних інтерпретацій, забезпечуючи йому тривале життя в культурній пам'яті.

Здатність до трансгресії вирізняє головного героя як особистість, що переступає встановлені межі – соціальні, моральні, психологічні чи фізичні – у пошуках свободи, знання чи самореалізації. Протагоніст класичного твору часто порушує усталені норми та конвенції, виходить за рамки звичного досвіду, досліджує заборонені території чи табуйовані теми, що відображає людське прагнення до розширення меж можливого.

Трансгресивна природа головного героя може проявлятися в різних формах: від фізичних подорожей та пригод до духовних пошуків, моральних експериментів чи інтелектуальних відкрить. Саме здатність героя перетинати встановлені межі робить його історію захопливою для читача, оскільки вона дозволяє в безпечний спосіб досліджувати альтернативні способи буття та розширювати власний досвід через літературну ідентифікацію [Christakidou 2019, p. 54].

Внутрішня свобода головного героя проявляється в його здатності діяти відповідно до власних переконань та цінностей, незважаючи на зовнішній тиск чи обмеження. Протагоніст класичного твору часто демонструє високий рівень особистісної автономії, зберігаючи моральну та психологічну незалежність навіть у найскладніших обставинах. Внутрішня свобода героя не означає відсутності зовнішніх обмежень чи повного контролю над власним життям, але передбачає здатність зберігати вірність собі та своїм принципам перед лицем спокус, загроз чи суспільного осуду. Особливо виразно ця риса проявляється в ситуаціях морального вибору, коли герой відмовляється від легкого шляху конформізму чи компромісу заради збереження особистісної цілісності та автентичності [Butler 2024, p. 76].

Усвідомлення своєї місії може прийти до героя поступово, через серію випробувань та одкровень, або бути присутнім від початку як вроджене відчуття особливого призначення. Саме це почуття вищої мети дозволяє головному герою зберігати наполегливість та відданість своєму шляху, незважаючи на перешкоди та спокуси відмовитися від складного вибору заради комфорту чи безпеки [Bloom 2009, p. 68].

Емоційна напруженість як визначальна характеристика головного героя проявляється в інтенсивності його психологічних переживань та глибині афективних станів, що відображають значущість подій у його житті та потужність внутрішньої реакції на зовнішні обставини.

Враховуючи вищезгадане, треба зазначити, що сильне почуття місії або призначення часто характеризує головного героя, надаючи його діям

додаткового смислу та цілеспрямованості. Протагоніст класичного твору зазвичай керується не лише особистими бажаннями чи інтересами, але й відчуттям певного вищого покликання, обов'язку чи життєвого завдання, яке надає його існуванню особливої значущості.

РОЗДІЛ 2
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТВОРЕННЯ ГОЛОВНИХ ГЕРОЇВ В ЕКРАНІЗІЦІЇ ТРАГЕДІЇ В. ШЕКСПІРА «РОМЕО ТА ДЖУЛЬЄТТА» (1996 р.)

2.1 Різні підходи до створення образів головних героїв в екранізаціях В. Шекспіра (друга половина ХХ ст.)

Друга половина ХХ століття стала епохою бурхливого розвитку кінематографа, що не могло не позначитися на інтерпретації класичної

літератури, зокрема творчості неперевершеного Вільяма Шекспіра. Його п'єси, сповнені глибоких психологічних конфліктів, яскравих персонажів та вічних тем, приваблювали режисерів різних країн і кінематографічних шкіл. Кожен з них прагнув знайти власний ключ до шекспірівської спадщини, пропонуючи глядачам унікальні візії знайомих історій та образів.

Підходи до створення головних героїв у цих екранізаціях варіювалися в широкому діапазоні – від дбайливого збереження театральних традицій та літературного першоджерела до сміливих експериментів з формою, контекстом та трактуванням персонажів.

Одним із фундаментальних підходів, що зберіг свою актуальність і в другій половині XX століття, був класичний, або літературно-орієнтований напрямок. Режисери, які обирали цей шлях, ставили за мету максимально точно передати дух і зміст шекспірівських текстів. Це передбачало не лише збереження поетичної мови оригіналу, що часто ставало викликом для кінематографічної виразності, але й ретельне відтворення історичної епохи в костюмах, декораціях та загальній атмосфері фільму [Карпенко 2021, с. 145].

Акторська гра в таких екранізаціях часто тяжіла до театральної школи, з акцентом на декламації та виразності міміки й жестів. Режисерська інтерпретація зосереджувалася на розкритті психологічної глибини персонажів, їхніх внутрішніх конфліктів та мотивацій, закладених самим драматургом.

Хоча розквіт екранізацій актора Лоуренса Олів’є припав напершу половину XX століття («Гамлет» 1948; «Річард III» 1955), їхній вплив на подальші покоління кінематографістів був беззаперечним. Його підхід до творів Шекспіра вирізнявся глибокою повагою дотексту та прагненням візуалізувати велич трагедій. У другій половині століття подібну тенденцію можна спостерігати в багатьох телевізійних постановках, особливо британських, які часто робили ставку на якісний акторський склад та детальне відтворення історичного контексту.

Головні герої в таких фільмах поставали як складні, багатогранні особистості, чиї вчинки були зумовлені глибокими емоційними переживаннями, моральними дилемами та боротьбою між особистими амбіціями та суспільними обов'язками. Прикладами можуть слугувати екранізації п’єс «Король Лір» з Полом Скофілдом (1971) або «Макбет» Тревора Нанна (1979), де актори майстерно передавали внутрішню боротьбу та душевні терзання своїх персонажів.

На противагу класичному підходу, особливо починаючи з 1960-х років, дедалі більшої популярності набував напрямок модерністських та постмодерністських інтерпретацій. Режисери, що працювали в цьому ключі, не відчували себе скутими канонами та традиціями.

Вони сміливо експериментували з текстом, скорочуючи або переставляючи сцени, змінюючи історичний контекст дії на сучасний або умовний, використовуючи нелінійний монтаж, символічні образи та інші кінематографічні засоби для створення власного унікального бачення шекспірівських п’єс.

Головні герої в таких екранізаціях могли бути одягнені в сучасний одяг, діяти в несподіваних локаціях – від міських нетрів до психоделічних ландшафтів – а їхні характери могли зазнавати значних змін у порівнянні з оригіналом, відображаючи сучасні соціальні та політичні реалії.

Метою таких інтерпретацій часто було не стільки ілюстрування п'єси, скільки її переосмислення, актуалізація вічних тем Шекспіра для сучасного глядача, провокування дискусії та нове розуміння знайомих образів. Прикладом, що став культовим, є «Ромео та Джульєтта» База Лурманна (1996). Перенісши дію трагедії у сучасний мегаполіс Верона-Біч, населений ворогуючими кланами Монтеккі та Капулетті, режисер створив динамічну та візуально вражаючу картину, де класична історія кохання розгорталася на тлі насильства, наркотиків та масової культури.

Головні герої, у виконанні Леонардо Ді Капріо та Клер Дейнс, постали як бунтівні підлітки, чия пристрасть та відчайдушність були зрозумілі

сучасному молодому глядачеві. Іншим прикладом може слугувати «Тітус» Джулі Теймор (1999) – еклектична та візуально насичена екранізація «Тіта Андроніка», що поєднує елементи різних історичних епох та культур, створюючи гіперболізований та жорстокий світ, де головний герой, римський полководець Тіт, стає жертвою та водночас знаряддям помсти.

З розвитком гендерних досліджень у другій половині XX століття особливого значення набув підхід деконструкції та феміністичної інтерпретації шекспірівських образів. Кінематографісти почали переосмислювати традиційні патріархальні структури, що відображалися в п'єсах Шекспіра, та стереотипні ролі чоловіків і жінок. Особлива увага приділялася жіночим персонажам, які часто в оригінальних текстах залишалися на периферії або зображувалися однобоко – як втілення доброчесності чи підступності.

У таких екранізаціях жінки могли виходити на перший план, їхні мотивації, внутрішній світ, прагнення та боротьба досліджувалися глибше. Режисери намагалися розкрити їхню суб'єктність, показати їхню силу та інтелект, а також протистояння нав’язаним суспільством ролям.

Чоловічі образи також піддавалися деконструкції. Традиційно героїчні персонажі могли поставати як вразливі, невпевнені в собі, залежні від соціальних норм та владних структур. Їхні дії та мотивації розглядалися через призму гендерних ролей та очікувань. Прикладом феміністичної інтерпретації може слугувати «Буря» Джулі Теймор (2010), де головну роль чарівника Просперо зіграла жінка – Гелен Міррен.

Ця зміна призвела до цікавих трансформацій у трактуванні тем влади, помсти, прощення та материнства. Образ Проспери став більш м'яким та співчутливим, а її рішення про відмову від магії набуло нового емоційного забарвлення. Іншим прикладом може бути переосмислення образу Гертруди в деяких екранізаціях «Гамлета», де її мотивації та роль у трагедії розглядаються з більшою глибиною та співчуттям.

Важливу роль у збагаченні інтерпретацій шекспірівських образів відіграли інтеркультурні та кроскультурні адаптації. Кінематографісти різних країн використовували універсальні теми та вічні характери Шекспіра як основу для дослідження власних культурних контекстів, переносячи дію п'єс в інше історичне середовище, поєднуючи шекспірівські мотиви з національними традиціями, фольклором та міфологією.

Головні герої в таких екранізаціях могли набувати рис, характерних для певної культури, їхні конфлікти та мотивації могли розглядатися через призму місцевих звичаїв, вірувань та соціальних ієрархій.

Одним із найяскравіших прикладів є японська екранізація «Короля Ліра» Акіри Куросави «Ран» (1985). Здійснівши дію трагедії в середньовічну Японію, режисер створив епічне полотно, де образи короля Ліра та його дочок трансформувалися в образи старіючого даймьо Хідетори Ічімондзі та його синів.

Фільм майстерно поєднує шекспірівську трагедію з елементами японського театру но та естетикою самурайських бойовиків, а образи головних героїв набувають глибини та величі, характерних для японської культури. Іншим прикладом може слугувати індійська адаптація «Гамлета» «Хайдар» (2014), дія якої розгортається на тлі кашмірського конфлікту. Образ Гамлета постає як молодий чоловік, розтерзаний не лише особистою трагедією, а й політичним насильством та соціальною несправедливістю.

Окремо варто згадати про експерименти з жанром та формою. Деякі режисери використовували шекспірівські сюжети та персонажів як відправну точку для створення фільмів, що поєднували елементи різних жанрів, таких як комедія, трагедія, мелодрама, трилер, мюзикл або навіть наукова фантастика. Головні герої в таких експериментальних роботах могли поставати в несподіваних амплуа, їхні історії могли розповідатися за допомогою нестандартних кінематографічних прийомів, а оригінальний текст міг бути значно трансформований або навіть повністю відсутній.

Прикладом такого експериментального підходу може слугувати «Закоханий Шекспір» Джона Меддена (1998), де сам Вільям Шекспір стає головним героєм романтичної комедії, а його особисте життя та творчий процес переплітаються з історією створення «Ромео і Джульєтти». Хоча це не пряма екранізація шекспірівської п'єси, фільм майстерно використовує його образи та мотиви для створення оригінальної та захопливої історії. Іншим, більш радикальним прикладом може бути “Prospero's Books” Пітера Грінуея (1991) – візуально вражаюча та філософська інтерпретація «Бурі», де текст Шекспіра звучить як закадровий голос, а головний акцент робиться на візуальних образах та символізмі.

Від шанобливого відтворення класичних текстів до сміливих модернізацій та радикальних переосмислень, ці екранізації не лише донесли велич шекспірівської спадщини до мільйонів глядачів по всьому світу, але й збагатили наше розуміння його складних і багатогранних головних героїв, демонструючи невичерпний потенціал його творчості для нових інтерпретацій у світі кіно. Різноманіття підходів до створення цих образів свідчить про вічну актуальність Шекспіра та його здатність надихати нові покоління митців на сміливі та оригінальні творчі експерименти.

Головні персонажі, представлені Леонардо Ді Капріо та Клер Дейнс, зображені як непокірні підлітки, чиї почуття й рішучість легко відчувалися сучасною молоддю. Іншим прикладом виступає «Тітус» Джулі Теймор (1999) – яскрава й стилістично різноманітна адаптація «Тіта Андроніка», що змішує різні епохи й культури, формуючи перебільшено жорстокий світ, де Тіт водночас є жертвою і виконавцем помсти у цьому трагічному й безжальному просторі оповіді, що постає глядачеві.

Екранізація безсмертної трагедії Вільяма Шекспіра «Ромео та Джульєтта», була здійснена також талановитим італійським режисером Баз Лурман у 1996 році. У своїй екранізації «Ромео та Джульєтта» (1996 р.) він створив незабутній, багатогранний та напрочуд переконливий образ Ромео. Акцент на його юності та безпосередності, майстерне візуальне втілення,

глибоке розкриття його емоційної сфери, показ його імпульсивності та впливу жорстокого навколишнього світу – всі ці елементи, у поєднанні з безперечно талановитою грою Леонарда Ді Капріо, зробили цього Ромео одним з найканонічніших та найулюбленіших в історії кінематографа.

На фонетичному рівні, актори фільму Б. Лурман намагаються відтворити мелодійність та ритм шекспірівського вірша, хоча повне збереження ямбічного п'ятистопного вірша не завжди є пріоритетом у кінематографічній інтерпретації. Проте, інтонаційний малюнок мови акторів, особливо у виконанні Леонарда Ді Капріо (Ромео) та Клер Дейнс (Джульєтта), підкреслює емоційну насиченість діалогів та монологів.

У любовних сценах їхні голоси звучать м'яко, ніжно та благально, передаючи трепет першого кохання. Алітерація та асонанс, хоча й не завжди акцентуються так явно, як у театральній постановці, все ж присутні у вимові акторів, створюючи певну звукову гармонію. У сценах конфліктів та трагедії фонетика мови стає більш напруженою, з використанням різких приголосних та уривчастих інтонацій, що відображає гнів, розпач та душевний біль персонажів. Наприклад, у сцені сварки Тібальта (Джон Леґуізамо) та Меркуціо (Гарольд Перріно) їхні репліки звучать швидко, агресивно, з акцентом на твердих приголосних, що підсилює відчуття ворожнечі.

На лексичному рівні, фільм Б. Лурман зберігає значну частину багатої та образної лексики Шекспіра. Любовні монологи Ромео та Джульєтти сповнені метафор, порівнянь та гіпербол, що відображають їхні піднесені почуття та ідеалізацію одне одного.

У діалогах між закоханими їхня лексика вирізняється інтимністю та щирістю. Водночас, фільм адаптує деякі лексичні одиниці для кращого розуміння сучасною аудиторією, уникаючи найбільш архаїчних та незрозумілих слів.

Проте, ключові метафори та образи, що характеризують емоційний стан героїв, залишаються незмінними. Лексика інших персонажів також відображає їхній соціальний статус та характери.

Наприклад, мова Меркуціо відзначається дотепністю, сарказмом та використанням іронії. Його знаменитий монолог про королеву Маб сповнений фантастичних та гротескних образів, що розкривають його скептичне ставлення до романтичних ілюзій. Мова годувальниці Джульєтти (Міріам Маргуліс) є більш простою, розмовною та рясніє комічними зауваженнями та вульгарними жартами, що підкреслює її просте походження та близькість до Джульєтти. Мова представників ворогуючих родин, таких як Тібальт та лорд Капулетті (Пол Сорвіно), є більш прямолінійною, грубою та сповненою ненависті, що відображає їхню непримиренну ворожнечу.

Проте, ключові граматичні особливості, що підкреслюють емоційну напругу та поетичність мови, зберігаються. Наприклад, використання риторичних запитань та вигуків у мові Ромео та Джульєтти у моменти сильних емоційних переживань залишається важливим елементом їхньої характеристики. Еліптичні конструкції та обірвані фрази у сценах відчаю та розгубленості також передають їхній внутрішній стан.

Важливо відзначити, що Б. Лурман вдало поєднав збереження поетичної сутності шекспірівського тексту з вимогами кінематографічної виразності. Актори майстерно передають емоційний підтекст діалогів не лише через інтонацію та міміку, але й через збереження ключових лінгвістичних особливостей мови їхніх персонажів. Скорочення тексту були зроблені таким чином, щоб не втратити важливих елементів характеристики героїв та розвитку сюжету.

Фільм не просто ілюструє велику шекспірівську трагедію, а й пропонує глядачеві емоційну подорож у світ першого кохання, юнацького максималізму та неминучої трагедії, роблячи образ Ромео вічно актуальним та зрозумілим для нових поколінь глядачів.

Ромео у виконанні Леонарда Ді Капріо постає перед глядачем не як досвідчений спокусник чи герой-коханець, а як емоційний, імпульсивний юнак, чиї почуття спалахують миттєво та захоплюють його цілком, не залишаючи місця для розсудливості. Його попереднє захоплення Розаліндою

показане як типова юнацька закоханість, швидкоплинна та дещо поверхова, слугуючи яскравим контрастом до глибокого та зрілого кохання, яке він відчуває до Джульєтти. Саме ця різниця підкреслює еволюцію його емоційного світу та ту змужнілість, яку він вимушено здобуває у вирі трагічних обставин.

Екранізація Б. Лурман у 1996 році, безперечно, залишила глибокий слід в історії кінематографічної інтерпретації класики. Цей фільм вирізняється не лише своєю візуальною пишністю, емоційною насиченістю та майстерною режисурою, але й особливо переконливим та незабутнім створенням образів головних героїв. Серед них особливої уваги заслуговує втілення Ромео – одного з найвідоміших та найтрагічніших закоханих у світовій літературі.

Б. Лурман не просто переносить шекспірівський текст на екран, а й пропонує власне глибоке розуміння цього складного персонажа, майстерно використовуючи харизму молодого Леонарда Ді Капріо та багатий арсенал кінематографічних засобів.

Отже, можна зробити висновок, що друга половина XX століття стала періодом неймовірного творчого пошуку та різноманітних підходів до екранізації творів Вільяма Шекспіра. Кожен режисер, звертаючись до його безсмертних п’єс, привносив у них своє унікальне бачення, свій культурний досвід та свої кінематографічні інновації.

Таким чином, в екранізації «Ромео та Джульєтти» (1996 р.) Баз Лурман майстерно використовує лінгвістичні особливості мови персонажів для розкриття їхніх характерів, емоційного стану та розвитку трагічного сюжету. Зберігаючи поетичну сутність шекспірівського тексту, режисер адаптує його для кінематографічного сприйняття, роблячи мову героїв емоційно насиченою та зрозумілою для широкої аудиторії.

2.2 Дослідження особливостей створення образу Ромео в екранізації В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.)

2.2.1 Лінгвістичні особливості образу Ромео (особливості мовлення: фонетині, лексичні, граматичні). Мова персонажів у великій драматургії, особливо в творах Вільяма Шекспіра, є не просто інструментом комунікації, а складним художнім засобом, що несе в собі багатий пласт інформації про їхню особистість, внутрішній світ, соціальне походження та емоційний стан.

У трагедії «Ромео і Джульєтта» мова кожного з героїв є унікальною та майстерно продуманою, але особливе місце серед них займає мова Ромео Монтеккі. Його мовленнєві характеристики на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях є ключем до розуміння його еволюції від наївного юнака, закоханого в образ, до зрілого чоловіка, що пізнав справжню пристрасть та трагічну втрату.

Розглядаючи **фонетичний** аспект мови Ромео, варто зазначити, що звукова організація його висловлювань відіграє важливу роль у створенні емоційного фону та підкресленні поетичності тексту. На початку твору Ромео закоханий в Розалінду:*"Oh, love! A cruel, hostile and unbearable whim!"**(28:25)***

Але він швидко забуває свою попередню кохану, тому що зустріч з Джульєттою змінює все його життя:

*"Has my hand ever touched beauty? Beauty, I have only seen from afar, and now I feel its touch!" **(19:21)***

В. Шекспір майстерно використовує звукопис, зокрема алітерацію (повторення однакових приголосних на початку слів або наголошених складів), *But soft! what light through yonder window breaks? It is the east, and Juliet is the sun."; "O **Romeo, Romeo!** wherefore art thou **Romeo**?*

*Deny **thy** father and refuse **thy** name;*

*Or, if thou wilt not, **be** but sworn my love, And I'll no longer **be** a Capulet." **(35:23)***

Ромео часто використовує образи світла та темряви для опису Джульєтти, порівнюючи її з сонцем, що розганяє ніч.

*Juliet is not just a "girl." She is a "bright creature," a "bright star," "my sun."**(87:36)***

Його мова сповнена піднесених слів («свята», «небесна», «безцінна»), що підкреслює його глибоке захоплення. Джульєтта, у свою чергу, також вдається до поетичних образів, виражаючи свою любов та нетерпіння.

Асонанс (повторення однакових голосних звуків) та консонанс (повторення однакових приголосних звуків у кінці слів або складів), для створення особливої мелодійності та ритму його мови. **Асонанс***: **Good night, good night**! parting is such sweet sorrow". **(38:53)***

Консонанс (повторення приголосних звуків) можна помітити у фразі: *Dead Romeo is **so** upset he buys some **poison** and goes to **see** Juliet.." **(37:43)***

Тут повторюються звуки /s/ і /z/ (so, poison, sees), що створюють шиплячу, напружену інтонацію, яка передає тривогу й трагічність моменту. Повтор приголосних посилює драматичний настрій і відчуття фатальної неминучості**.**

Найперше, що Ромео каже Джульєтті, це **гіпербола**:

"If I profane with my unworthiest hand

*This **holy shrine**, the gentle sin is this:*

*My lips, two **blushing pilgrims**, ready stand*

*To smooth that rough touch with a tender kiss." **(32:29)***

Тут гіперболою є перебільшене порівняння рук Джульєтти зі святинею *("holy shrine"*) та губ Ромео – з паломниками *("blushing pilgrims")*. Такий образ надає моменту урочистості, благоговіння і піднесеності почуттів, водночас показуючи, що для Ромео кохання – це майже священнодійство.

У любовних монологах Ромео, звернених до Джульєтти, часто зустрічаються плавні та протяжні голосні звуки, що створюють відчуття ніжності, захоплення та піднесеності його почуттів. Наприклад, у знаменитій сцені на балконі, коли він вперше чує голос Джульєтти, звукова палітра його

реплік сповнена м’яких приголосних та відкритих голосних, що передають його зачарування її красою та голосом

“O, speak again, bright angel! for thou art

As glorious to this night, being o’er my head,

*As is a winged messenger of heaven…”**(64:28)***

У цих рядках багато плавних і відкритих голосних – *“O”, “again”, “bright”, “angel”, “glorious”,* – що створюють м’яке, мелодійне звучання. Це передає ніжність, благоговіння й захоплення Ромео, коли він уперше чує голос Джульєтти.

На противагу цьому, у сценах гніву, розчарування або відчаю фонетика мови Ромео стає більш різкою та уривчастою. Переважання твердих приголосних та коротких голосних відображає його емоційну напругу, внутрішню боротьбу та душевний біль. Інтонаційний малюнок його мови також є важливим елементом характеристики.

“Ha, banishment! Be merciful, say ‘death’;

For exile hath more terror in his look,

*Much more than death. Do not say ‘banishment’!”**(89:38)***

Тут короткі вигуки “На”, повтори різкого приголосного /t/ у словах *“death”, “terror”, “banishment”* та уривчастий ритм передають його розпач і лють. Інтонація стає вибуховою, із паузами й вигуками, що підкреслюють душевний біль і втрату контролю над емоціями.

У моменти щастя та закоханості його голос, ймовірно, звучить м'яко та благально, тоді як у сценах конфлікту він набуває сили, рішучості та навіть гніву. Ритмічна організація його мови, використання ямбічного п'ятистопного вірша, характерного для більшості діалогів у п'єсі, також сприяє створенню особливої поетичної атмосфери та підкреслює емоційну значущість його слів.

“With love’s light wings did I o’erperch these walls;

For stony limits cannot hold love out,

*And what love can do that dares love attempt.”**(83:12)***

У цих рядках відчутна легкість і мелодійність – плавні голосні *[o], [a], [u]*, м’які приголосні та гармонійний ритм ямба створюють враження щирої ніжності й піднесення. Водночас чіткий, ритмічно врівноважений п’ятистопний ямб підкреслює емоційну значущість його слів і поетичну силу любовного почуття.

На **лексичному** рівні мова Ромео відзначається багатством та різноманітністю.

Спочатку Ромео використовує **гіперболу**: “*If I desecrate with my new hand / This shrine, the lower penalty is as follows: / My lips, two rouge pilgrims, stand ready / To smooth it a rough touch with a gentle kiss.” Juliet's hands are equal to the shrines**.(32:29)***

*"The night will hide me from their eyes. If you love me, let them befall me. I would rather die at their hands **(95:43)***

Його словниковий запас відображає його шляхетне походження, освіченість та поетичну натуру. Він майстерно використовує метафори (приклад, порівняння приклад, гіперболи та інші тропи для створення яскравих та образних описів своїх почуттів та оточуючого світу.

У його любовних монологах, звернених до Джульєтти, він вдається до вишуканих порівнянь,

Коли Ромео говорить про кохання, він не просто описує почуття – він вибухає **порівняннями,** називаючи сонцем, зіркою, дорогоцінним камінням, що підкреслює його ідеалізацію коханої та надзвичайну силу його почуттів

*“It is the east, and Juliet is the sun!” **(75:42)*** – називаючи її сонцем, він підносить кохану до космічної величі. Далі він порівнює її очі із зірками, що “освітили б нічне небо”, неначе коштовні світила. Такі образи створюють відчуття, що його любов не просто сильна, а всеохопна, майже небесна

Однак, поряд з цією високою поетичною лексикою, у мові Ромео присутні й більш прості, емоційно забарвлені вигуки, звертання та лайливі слова, особливо в сценах гніву та розчарування. Його лексичний вибір змінюється залежно від контексту спілкування та його емоційного стану. У

розмовах з друзями, Меркуціо та Бенволіо, його мова може бути більш невимушеною, жартівливою та навіть дещо цинічною, що відображає його товариськість та юнацьку безтурботність.

На **граматичному** рівні мова Ромео відображає синтаксичні особливості англійської мови шекспірівської епохи, включаючи використання архаїчних граматичних форм, зворотного порядку слів (інверсії) та складних, розгалужених синтаксичних конструкцій.

Інверсія (непрямий порядок слів):

"What light through yonder window breaks?" ***(93:15)***

Звичний сучасний порядок був би *"What light breaks through yonder window?"*

"So fair a face I saw not since the first time I beheld her."

Стандартно: *"I have not seen such a fair face…"*

"With love's light wings did I o'erperch these walls."

У сучасній англійській: *"I flew over these walls with love's light wings."*

"For stony limits cannot hold love out."

Звичний порядок: *"Stony limits cannot hold love out."*

Тут інверсія ледь помітна, але теж є стилістичний зсув.

Складні, розгалужені синтаксичні конструкції:

With love's light wings did I o'erperch these walls,

***For** stony limits cannot hold love out,*

And** what love can do, that dares love attempt."* ***(67:12)

Три частини, з'єднані for / and, з повтором слова love → складна поліцентрична конструкція.

"My life were better ended by their hate

Than ***death prorogued****, wanting of* ***thy love****." **(79:41)*** - складне порівняльне речення з еліпсисом та архаїчними формами.

"What light breaks through that window?"; "So fair a lady" / "So bright above as yonder lady o'er her fellows shows." ***(46:04) граматична архаїчна форма.***

Його мова часто містить довгі періоди з численними підрядними реченнями, що створює особливий ритм та підсилює емоційну напругу. Використання застарілих займенників (“thou”, “thee”, “thy”) та дієслівних закінчень (“-est”, “-eth”) є характерною рисою його мови, як і мови інших персонажів п'єси, та надає тексту особливого колориту.

*“I take thee at thy word”; “If thou dost love, pronounce it faithfully.” “Thy beauty hath made me effeminate.”**(23:21)***

Однак, навіть у межах цих загальних граматичних норм, мова Ромео вирізняється своєю емоційною насиченістю та експресивністю. Він часто використовує ***риторичні запитання*** : *“O, teach me how I should forget to think!” **(64:24)*** — тут Ромео не справді хоче навчитися забувати, він висловлює безвихідь від кохання.

*“Did my heart love till now? Forswear it, sight!”**(98:13)*** — запитання підкреслює раптовість і силу його закоханості в Джульєтту.

Вигуки передають сильні емоції — захоплення, здивування, сум або тугу:

“*O, she doth teach the torches to burn bright!”**(73:19)*** — вигук «О» показує захоплення Ромео красою Джульєтти.

*“Ah, dear Juliet!”**(82:39)*** — вигук підсилює ніжність і страждання.

Звертання**: “Juliet, I love thee!” **(45:28) — пряме звертання підкреслює інтимність моменту.

*“**O Fortune**, why dost thou mock me so?”**(81:51)*** — звертання до долі робить його роздуми драматичними та універсальними.

У сценах сильних емоційних потрясінь його мова може ставати еліптичною, з обірваними фразами та незакінченими думками, що передає його внутрішню боротьбу, розгубленість та душевний біль. Зміна граматичної структури його мови протягом п'єси також відображає його еволюцію як особистості. На початку п'єси його мова може бути більш розслабленою та менш формальною, тоді як у трагічних сценах вона набуває більшої лаконічності та емоційної інтенсивності.

Протягом розвитку сюжету трагедії лінгвістичні особливості мови Ромео зазнають значних змін, що є прямим відображенням його внутрішньої трансформації. На початку п'єси, коли він закоханий у образ Розалінди, його мова є більш штучною, сповненою поетичних кліше та нещирих зітхань.

Однак, після доленосної зустрічі з Джульєттою, його мова набуває справжньої глибини, щирості та емоційної зрілості. Його любовні монологи стають менш формальними та більш особистими, відображаючи справжню пристрасть, яку він відчуває до Джульєтти.

У трагічних сценах, особливо після вбивства Тібальта та вигнання з Верони, в мові Ромео з’являються нотки відчаю, гніву та розпачу. Його риторика стає більш прямолінійною та менш метафоричною, відображаючи його душевний біль та усвідомлення безвиході ситуації.

Після вигнання Ромео з Верони його звертання до долі, прокляття обставин та вираження готовності до самогубства свідчать про глибокі зміни в його світогляді:*“There is no world without Verona walls, but purgatory, torture, hell itself.”****(64:34)***

*“Then I defy you, stars!”****(98:43)***

У цій репліці Ромео, дізнавшись про смерть Джульєтти, відмовляється підкорятися долі, яка керує його життям. Його вигук сповнений відчаю, бунту й безсилля.

Він вважає, що лише смерть здатна повернути йому контроль над власною долею, що свідчить про глибоку зміну його світогляду — від романтичного юнака до трагічного героя, приреченого на загибель.

У фінальній сцені в склепі його останні слова, звернені до мертвої Джульєтти, сповнені безмежної любові, гіркої іронії долі та остаточної рішучості розділити її трагічну долю.

“Tis torture, and not mercy: ***heaven is here****,*

Where Juliet lives; and every cat and dog

And little mouse, every unworthy thing,

Live here in heaven and may look on her;

But Romeo may not.” ***(79:12)***

Ромео скаржиться на несправедливість долі – навіть тварини можуть бачити Джульєтту, а він – ні. У мовленні вже немає поетичності ранніх сцен, натомість – щирий біль і розпач.

Таким чином, лінгвістичні особливості мовлення Ромео в трагедії «Ромео і Джульєтта» є одним з найважливіших засобів створення його складного та багатогранного образу. Фонетичні, лексичні та граматичні засоби, майстерно використані Шекспіром, не лише передають його емоційний стан та соціальне походження, але й відображають його внутрішню еволюцію від наївного юнака до трагічного героя, чия мова стає дзеркалом його зростаючої пристрасті та глибокого відчаю.

Аналіз лінгвістичних особливостей мови Ромео дозволяє глибше проникнути в поетику шекспірівського тексту та краще зрозуміти трагічну долю цього вічного образу закоханого. Мова Ромео є не просто набором слів, а живою тканиною його душі, що розкривається перед читачем та глядачем у всій своїй красі та трагізмі.

2.2.2 Екстралінгвістичні особливості образу Ромео (поведінка, емоційний стан, костюм). Прикладом надзвичайної емоційної напруженості може слугувати образ Ромео в трагедії Шекспіра, чиї почуття розгортаються з такою неймовірною силою, що буквально змінюють увесь життєвий шлях персонажа протягом кількох днів, перетворюючи меланхолійного юнака на пристрасного коханця, а згодом – на відчайдушного месника та самогубця.

Афективна інтенсивність героя виражається не лише в його словах та діях, але й у самій мові твору, в поетичних метафорах, гіперболах та контрастах, які передають неможливість втиснути вируючі емоції протагоніста в рамки буденного досвіду чи помірних почуттів. Емоційна напруженість персонажа співвідноситься з драматичною напругою сюжету, створюючи резонанс між внутрішнім станом героя та зовнішніми подіями,

що робить його переживання зрозумілими та близькими читачеві, незважаючи на можливі культурні чи історичні дистанції [Bloom 2009, p. 69].

Поетичність світосприйняття виступає ключовою ознакою головного героя, який сприймає реальність крізь призму метафоричного мислення, перетворюючи буденні явища на символи та знаходячи глибинний сенс у звичайних речах. У випадку Ромео поетичність виявляється не лише в його мовленні, насиченому метафорами та образними порівняннями, але й у самій здатності юнака трансформувати своє життя в художній акт, надаючи кожному вчинку та переживанню естетичного виміру.

Сприйняття кохання як космічної сили, що перевертає світобудову, перетворення коханої на божество, готовність померти заради краси моменту – все це демонструє не просто юнацьку екзальтованість, а особливий тип чуттєвості, який перетворює життя на поезію, а поезію – на екзистенційний вибір. Метафоричне мислення головного героя дозволяє авторові розширити межі реалістичного зображення, включаючи в оповідь символічні пласти, підтекст та міфологічні алюзії, які збагачують художню тканину твору та розкривають додаткові виміри особистості протагоніста [Butler 2024, p. 48].

Висока сприйнятливість до краси характеризує головного героя як особистість з особливо розвиненою естетичною чутливістю, для якої переживання прекрасного стає не просто задоволенням, а глибокою екзистенційною потребою та моральним орієнтиром. Естетичне сприйняття Ромео відіграє визначальну роль у формуванні його особистості та мотивації вчинків: юнак не просто захоплюється красою Джульєтти, але переживає її як одкровення, як зустріч із трансцендентним началом, що миттєво перевертає всю систему його цінностей та пріоритетів. Споглядання краси стає для головного героя шляхом пізнання істини, відкриття справжньої природи речей, звільнення від ілюзій та конвенцій, що обмежують можливості людського досвіду. Естетична чутливість протагоніста робить його вразливим до впливу зовнішнього світу, але водночас надає йому здібності бачити прекрасне навіть у трагічних обставинах, знаходити поезію

у стражданні та перетворювати власне життя на витвір мистецтва через автентичність переживань та вчинків [Вітченко 2009, с. 25].

Парадоксальність як особливість характеру головного героя виявляється у поєднанні протилежних рис та прагнень, що створює внутрішню динаміку його образу та відображає складність людської природи. Образ Ромео демонструє численні парадокси: він одночасно наївний та філософськи мудрий, нетерплячий у своїх бажаннях та здатний до самопожертви, керований пристрастями та спроможний на глибоку рефлексію щодо власних дій.

Парадоксальність протагоніста проявляється не лише в його психологічних характеристиках, але й у самому перебігу його історії, коли кохання перетворюється на причину смерті, прагнення щастя призводить до трагедії, а примирення ворогуючих родів можливе лише ціною життя закоханих. Суперечності в характері головного героя створюють психологічну глибину образу, уникаючи одновимірності та схематизму, демонструючи багатовимірність людської особистості, яка не вкладається в прості бінарні опозиції чи моральні категорії [Razumovskaya 2019, p. 79].

Здатність до повного занурення у переживання становить визначальну рису головного героя, який віддається своїм почуттям без залишку, перетворюючи емоційний досвід на тотальне екзистенційне випробування. Інтенсивність переживань Ромео настільки велика, що стирає межу між внутрішнім та зовнішнім світами, між суб'єктивним досвідом та об'єктивною реальністю, перетворюючи кохання з емоційного стану на космічну силу, що визначає долю героя та руйнує усталений світопорядок. Готовність відмовитися від усього заради пристрасті – від соціального статусу, родинних зв'язків, безпеки, врешті-решт, самого життя – демонструє здатність протагоніста до абсолютного самозречення у вирі почуттів, що робить його екзистенційний вибір таким радикальним та незворотним. Повнота емоційного включення головного героя в ситуацію контрастує з відчуженістю та емоційною стриманістю інших персонажів, підкреслюючи

його особливий статус у художньому світі твору та створюючи емоційний резонанс з аудиторією, яка захоплюється силою та автентичністю його почуттів [Ghaffary 2021, p. 61].

Конфлікт із соціальними конвенціями виступає визначальною характеристикою головного героя, який протиставляє свій внутрішній закон усталеним нормам суспільства та готовий платити високу ціну за вірність власним принципам. У випадку Ромео цей конфлікт набуває особливої гостроти в контексті середньовічної Верони з її жорсткою становою системою, родовими ворожнечами та патріархальною структурою сім'ї, де вибір коханого визначався не особистими почуттями, а політичними та економічними інтересами.

Протистояння героя імені та статусу заради кохання. Трагедія протагоніста полягає в неможливості соціальним очікуванням проявляється в його відмові підкоритися логіці кровної помсти, у виборі нареченої з ворожого клану, в готовності відмовитися від родового повністю вийти за межі соціального контексту, який фатально впливає на розвиток подій навіть тоді, коли герої намагаються створити альтернативну реальність, засновану на особистому виборі та автентичних почуттях [Hultgren 2020, p. 57].

Метафізичний вимір існування як риса головного героя проявляється в його здатності переживати власне життя не просто як послідовність подій, а як частину вищого порядку, пов’язану з універсальними силами та принципами. Усвідомлення Ромео своєї долі як частини космічного задуму відображається в його постійних апеляціях до зірок, фортуни, божественних сил, які визначають його шлях та спрямовують його до неминучого фіналу.

Метафізичний світогляд протагоніста виражається в його особливому сприйнятті часу, який у моменти екзистенційних осяянь ніби зупиняється, розширюється до вічності або, навпаки, стискається до миті, демонструючи релятивність часових вимірів перед лицем абсолютного почуття. Для головного героя особистий досвід набуває космічних масштабів, індивідуальна трагедія стає відображенням універсального конфлікту між

коханням і смертю, свободою і необхідністю, що підносить його історію до рівня метафізичної притчі про людську долю та місце людини у всесвіті [Hultgren 2020, p. 63].

Трансформаційний вплив на оточення визначає головного героя як особистість, здатну змінювати не лише власне життя, але й долі людей навколо, перетворюючи художній світ твору своєю присутністю та діями. Каталітична функція Ромео в трагедії Шекспіра проявляється в тому, як його кохання до Джульєтти порушує усталений, хоч і дисгармонійний порядок речей у Вероні, активізуючи приховані конфлікти, змушуючи інших персонажів розкрити свою справжню сутність та зробити екзистенційний вибір.

Взаємодія протагоніста з другорядними персонажами – від вірного друга Меркуціо до суворого князя Вероні – демонструє здатність головного героя виявляти в інших людях якості, про які вони самі могли не здогадуватися, змушувати їх переглядати свої цінності та переконання. Парадокс впливу головного героя полягає в тому, що навіть його смерть стає трансформаційною подією для спільноти, примушуючи ворогуючі родини усвідомити катастрофічні наслідки своєї ворожнечі та зробити крок до примирення, яке було неможливим за життя закоханих [Christakidou 2019, p. 53].

Унікальне відчуття часу характеризує головного героя як особистість, що сприймає темпоральність не лінійно та механістично, а суб'єктивно та інтенсивно, здатну переживати момент як вічність чи стискати тривалий період до миттєвості екзистенційного осяяння. Сприйняття часу Ромео відображає його емоційний стан та життєву ситуацію: у моменти розлуки з коханою хвилини розтягуються до нескінченності, а щасливі миті зустрічі пролітають як єдина мить; перша ніч молодят стає боротьбою зі світанком, який загрожує розлукою, а остання сцена у склепі демонструє надзвичайну темпоральну стисненість, коли фатальна помилка відбувається в лічені хвилини. Суб'єктивізація часу у сприйнятті головного героя відображає

глибинну істину про людське існування, в якому хронологічна послідовність подій менш значуща, ніж їхня емоційна інтенсивність та екзистенційна наповненість. Здатність протагоніста виходити за межі буденного сприйняття часу, переживати моменти темпоральних розломів та згущень відображає його особливий статус у художньому світі твору як медіатора між різними рівнями реальності [Bloom 2009, p. 61].

Екзистенційна інтенсивність буття вирізняє головного героя від другорядних персонажів, демонструючи його здатність проживати кожен момент з максимальною повнотою усвідомлення, загостреним відчуттям присутності та готовністю до граничного самовираження.

Життя Ромео в трагедії Шекспіра розгортається з такою концентрацією подій, емоцій та ситуацій вибору, що кілька днів його любовної історії вміщують досвід, який для іншої людини міг би розтягнутися на роки або взагалі залишитися недоступним.

Максималістська настанова головного героя проявляється в його неготовності до компромісів, у прагненні отримати все або нічого, в абсолютній довірі до власних почуттів та інтуїції всупереч раціональним застереженням чи соціальним конвенціям [Bloom 2009, p. 41].

Таким чином, інтенсивність проживання життя робить протагоніста одночасно вразливим і сильним: вразливим через гостроту переживань, які буквально спопеляють його зсередини, і сильним завдяки здатності віддаватися моменту повністю, без залишку, досягаючи такої автентичності існування, яка недоступна більш поміркованим та розсудливим натурам.

Однією з визначальних рис підходу База Лурмана до створення образу Ромео є акцент на його юності та непідробній щирості. Режисер свідомо відійшов від усталеної театральної традиції, де ролі юних закоханих нерідко виконували зріліші актори. Запрошення на головні ролі сімнадцятирічного Леонарда Ді Капріо та п'ятнадцятирічної Клер Дейнс дозволило досягти вражаючої автентичності у зображенні першого, всеосяжного кохання.

Образ Ромео Монтеккі в трагедії Вільяма Шекспіра «Ромео і Джульєтта» є одним з найбільш знакових та досліджуваних чоловічих образів світової літератури. Його привабливість та трагізм зумовлені не лише його поетичною мовою, але й яскравими екстралінгвістичними характеристиками, що включають особливості поведінки, багату палітру емоційного стану та символічне значення його костюмів.

Не менш важливим аспектом у створенні образу Ромео є показ його юнацької імпульсивності та запальності. Його максималізм проявляється не лише у всеосяжному коханні, але й у миттєвому гніві та готовності до рішучих, часом необдуманих дій.

Саме ці немовні аспекти образу відіграють вирішальну роль у розкритті його внутрішнього світу, стрімкого дорослішання та трагічної долі, роблячи його зрозумілим та близьким для читачів і глядачів протягом століть.

Величезну роль у створенні образу Ромео відіграє його візуальне втілення. Леонардо Ді Капріо володіє природною харизмою та меланхолійною романтичною зовнішністю, що ідеально резонує з традиційними уявленнями про шекспірівського героя. Його світле, кучеряве волосся, глибокий та емоційний погляд, виразна міміка – все це допомагає передати внутрішню чистоту, щирість та вразливість його натури.

Музичне оформлення фільму, створене К. Армстронгом та М. де Вісом, також відіграє надзвичайно важливу роль у створенні емоційного портрета Ромео. Ліричні та мелодійні саундтреки, що супроводжують сцени його зустрічей з Джульєттою, підкреслюють його романтичну натуру, ніжність та глибину його почуттів. Натомість тривожні та драматичні музичні мотиви супроводжують сцени конфліктів, розлук та трагедії, посилюючи відчуття неминучої катастрофи та підкреслюючи емоційний стан Ромео.

Порівнюючи образ Ромео у фільмі База Лурмана з іншими кінематографічними інтерпретаціями, можна чітко відзначити його особливу природність та щирість. Режисеру вдалося уникнути зайвої театральності та штучного пафосу, створивши образ живого, емоційного юнака, чиї почуття

та переживання є зрозумілими та близькими сучасному глядачеві. Леонардо Ді Капріо не просто майстерно грає Ромео, він ніби проживає його трагічну історію на екрані, передаючи всю силу, чистоту та трагізм його першого і єдиного кохання.

Костюми Ромео, ретельно відтворені в дусі епохи Відродження, підкреслюють його благородне походження, але водночас не обтяжують його образ зайвою пишнотою, зберігаючи відчуття легкості та юнацької енергії. Майстерна операторська робота Д. МакЕлпайна, який часто використовує великі плани обличчя Леонарда Ді Капріо, дозволяючи глядачеві зазирнути глибоко в його душу, відчути всю палітру його емоцій – від першого трепету закоханості до нестерпного розпачу втрати.

Б. Лурман приділяє особливу увагу розкриттю емоційної глибини образу Ромео. Фільм багатий на сцени, де герой Леонарда Ді Капріо виражає свої почуття не лише через поетичні монологи Шекспіра, але й через невербальні засоби – проникливі погляди, виразні жести, тонкі зміни міміки.

Рисунок 2.1

Образ Ромео



Його безмежна радість від першої зустрічі з Джульєттою, його трепетне хвилювання під час їхніх таємних нічних побачень, його глибокий відчай після несправедливого вигнання з Верони – всі ці складні емоційні стани передані актором з вражаючою переконливістю. Знаменита сцена на балконі, одна з найвідоміших у світовій літературі, у фільмі Б. Лурмана

набуває особливої інтимності та щирості завдяки природній та емоційній грі молодих акторів, а також майстерному використанню світла й тіні, що створюють атмосферу таємниці та глибокого почуття.

Особливості поведінки Ромео протягом п’єси є дзеркалом його юного віку, шляхетного походження та бурхливої еволюції його почуттів.

“What's in a name? That which we call a rose by any other word would smell as sweet.” ***(45:08)***

На початку трагедії він постає перед нами як типовий меланхолійний юнак, занурений у романтичні переживання щодо нерозділеного кохання до Розалінди.*“O, wilt thou leave me so unsatisfied?”* ***(12:38)***

Його поведінка є дещо пасивною, він віддається мріям та поетичним зітханням, уникаючи активної участі у житті веронського суспільства, позначеного ворожнечею між Монтеккі та Капулетті. Його друзі, Меркуціо та Бенволіо, намагаються розворушити його, витягнути з цього стану апатії, що свідчить про його певну відірваність від реальності на цьому етапі.

Зустріч з Джульєттою на балу Капулетті стає поворотним моментом, що кардинально змінює його поведінку.

“Did my heart love till now? Forswear it, sight!” ***(41:32)***

Ця репліка звучить одразу після того, як Ромео вперше бачить Джульєтту на балу в домі Капулетті. Вона показує момент раптового прозріння — усе його попереднє захоплення Розаліною здається йому ілюзією.

Він миттєво забуває про своє попереднє захоплення, і його поведінка набуває імпульсивності, рішучості та сміливості. Він не боїться проникнути на територію ворога, щоб знову побачити кохану.

Його таємні зустрічі з Джульєттою, його готовність до таємного шлюбу та втечі свідчать про його надзвичайну відданість та зрілість, що швидко настає під впливом справжнього кохання. У сценах на балконі його поведінка сповнена ніжності, захоплення та готовності на будь-які жертви заради

коханої. Він клянеться у вічній любові, незважаючи на смертельну ворожнечу їхніх родин.

Після трагічної сутички з Тібальтом та вигнання з Верони поведінка Ромео стає більш імпульсивною та відчайдушною. Його горе від розлуки з Джульєттою є настільки сильним, що він втрачає здатність до розсудливого мислення.

“There is no world without Verona walls” ***(57:14)***

Ця репліка передає глибину розпачу Ромео: для нього життя без Джульєтти неможливе. Його слова сповнені емоцій, гніву й ірраціональності, що показує, як він втрачає здатність мислити розсудливо — говорить не розумом, а серцем.

Його гнів та жага помсти за смерть Меркуціо призводять до вбивства Тібальта, що спричиняє його вигнання. У Мантуї його поведінка стає нетерплячою та тривожною, він постійно чекає новин від Джульєтти, його уява малює найгірші сценарії.

Отримавши неправдиву звістку про її смерть, він діє імпульсивно та рішуче, не намагаючись перевірити інформацію. Його повернення до Верони та проникнення до склепу Капулетті, його останнє прощання з мертвою Джульєттою та самогубство є кульмінацією його відчайдушної поведінки, зумовленої безмежною любов'ю та втратою сенсу життя.

Емоційний стан Ромео протягом п'єси є надзвичайно мінливим та інтенсивним. На початку трагедії він перебуває у стані меланхолії та пасивної печалі через нерозділене кохання до Розалінди.

“Ay me! Sad hours seem long.” ***(74:15)***

Ромео виражає пасивну печаль і меланхолію, його настрій повільний і пригнічений через нерозділене кохання. Ця репліка добре ілюструє емоційну мінливість героя, що пізніше різко змінюється після зустрічі з Джульєттою.

Його емоції є дещо штучними та літературними, він насолоджується своїм стражданням, що є типовим для куртуазної любовної лірики того часу. Зустріч з Джульєттою пробуджує в ньому справжню, глибоку та всеосяжну

любов. Його емоційний стан миттєво змінюється, він відчуває неймовірну радість, захват та піднесення. Кожне побачення з Джульєттою наповнює його щастям, а розлука – глибокою тугою.

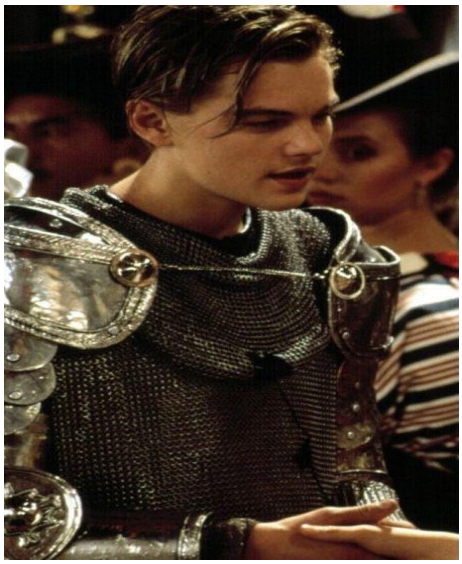
Після трагічної сутички та вигнання емоційний стан Ромео занурюється у безодню горя та відчаю. Він відчуває себе відірваним від усього, що має для нього значення, і його життя втрачає сенс без Джульєтти. Його гнів на долю, яка розлучила їх, його почуття провини за вбивство Тібальта, його безвихідь у вигнанні – все це призводить до глибокої емоційної кризи.

Отримавши звістку про смерть Джульєтти, його емоційний стан досягає кульмінації трагізму. Він відчуває нестерпний біль, розпач та повну втрату надії. Його рішення померти поруч з коханою є останнім виявом його безмежної любові та відчаю. Емоційний стан Ромео є ключем до розуміння його вчинків та його трагічної долі. Його здатність відчувати такі сильні та глибокі емоції робить його образ надзвичайно живим та переконливим.

Костюми Ромео протягом п'єси, хоча й не описані Шекспіром з детальною точністю, також несуть певне символічне навантаження та можуть бути інтерпретовані як відображення його соціального статусу та змін, що відбуваються в його внутрішньому світі. Як представник знатного роду Монтеккі, на початку п'єси Ромео, ймовірно, носить одяг, що підкреслює його високе походження – дорогі тканини, вишукані фасони, що відповідають моді того часу. Його костюм може бути дещо меланхолійним за кольором, відображаючи його стан закоханості в Розалінду.

Рисунок 2.2

Образ Монтеккі



З розвитком його кохання до Джульєтти його костюм може символічно змінюватися. Під час таємних зустрічей його одяг може ставати менш формальним та більш практичним, що відповідає обставинам їхніх побачень. Кольори його вбрання можуть ставати яскравішими, символізуючи розквіт його кохання та життєвої енергії. Після трагічних подій та вигнання його костюм може набувати більш темних, скорботних відтінків, відображаючи його горе та розпач. У фінальній сцені в склепі його одяг, можливо, є ознакою його подорожі та готовності до смерті.

Важливо зазначити, що інтерпретація костюмів Ромео, як і інших персонажів, значною мірою залежить від режисерського бачення та сценічного втілення п’єси. Проте, навіть без детальних описів у тексті, костюм завжди є важливим візуальним елементом, що допомагає глядачеві краще зрозуміти внутрішній світ персонажа та еволюцію його емоційного стану. Естетика костюмів в екранізації Б. Лурмана 1996 року відіграє особливу роль та підкресленні юності та краси головних героїв.

Таким чином, екстралінгвістичні особливості образу Ромео – його поведінка, мінливий та інтенсивний емоційний стан та символічне значення його костюмів – відіграють ключову роль у розкритті його характеру та трагічної долі, доповнюючи його поетичну мову.

Його еволюція від меланхолійного юнака до пристрасного коханця та відчайдушного самогубця відображається не лише в його словах, але й у його діях, емоціях та зовнішньому вигляді, роблячи його одним з найзахопливіших та найтрагічніших героїв світової літератури. Його екстралінгвістичні характеристики роблять його образ більш живим, зрозумілим та емоційно резонансним для читачів і глядачів протягом століть.

2.3 Дослідження особливостей створення образу Джульєтти в екранізації В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.)

2.3.1 Лінгвістичні особливості мовлення Джульєтти (фонетичні, лексичні, граматичні). Образ Джульєтти у трагедії В. Шекспіра постає як уособлення чистоти, щирості та внутрішньої цілісності, що розкривається в умовах глибокого особистісного й емоційного становлення. Вона проходить шлях від слухняної юної дівчини до рішучої особистості, здатної кинути виклик усталени нормам заради кохання й морального вибору. Її мова, поведінка та символічні образи, що її супроводжують, підкреслюють поєднання ніжності й внутрішньої сили, роблячи Джульєтту однією з найвиразніших жіночих постатей у світовій літературі.

Мовлення Джульєтти також відображає її стрімке дорослішання та еволюцію її почуттів. На початку фільму її **мова** є більш стриманою та слухняною, відображаючи її юний вік та соціальний статус. Після зустрічі з Ромео її мова стає більш емоційною, рішучою та сповненою пристрасті.

Desperate:

“If your love for me is sincere

And you want to marry me,

Then let me know tomorrow,

And I will send someone to answer,

Where and when you want to get married" ***(55:43)***

У сценах боротьби за своє кохання її мова набуває сили та твердості. У трагічних сценах її мова сповнена горя та розпачу.

Мова Джульєтти Капулетті, поряд з мовою Ромео Монтеккі, є одним з найяскравіших лінгвістичних феноменів трагедії Вільяма Шекспіра «Ромео і Джульєтта».

Її мовленнєві характеристики на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях не лише відображають її юний вік, шляхетне походження та еволюцію емоційного стану, але й відіграють ключову роль у розкритті її сильного характеру, стрімкого дорослішання та трагічної долі. Аналіз лінгвістичних особливостей мови Джульєтти дозволяє глибше проникнути в її внутрішній світ, зрозуміти складність її переживань та оцінити майстерність Шекспіра у створенні цього незабутнього жіночого образу.

На **фонетичному** рівні мова Джульєтти, як і мова інших персонажів п'єси, вирізняється своєю поетичністю та мелодійністю, що є характерною рисою шекспірівського вірша. У її монологах та діалогах часто зустрічаються звукописні прийоми, такі як **алітерація, асонанс та консонанс**, які підсилюють емоційне забарвлення її висловлювань та створюють особливий звуковий ландшафт.

Алітерація (повтор однакових або подібних приголосних звуків у близько розташованих словах для створення мелодійності, ритму або емоційного ефекту): *"Come, gentle night; **c**ome, **l**oving, black-browed **n**ight."****(94:19)***

Повторюються звуки: [k] у словах: *Come – come*, [l] у: *loving*, [n] у: *night*

Алітерація створює м'яку, пестливу інтонацію та підсилює образ ніжної, бажаної ночі, яка принесе їй зустріч з Ромео.

Асонанс (повтор однакових або подібних голосних звуків у близько розташованих словах):

“My bounty i(s as boundless as the sea,

*My love as **deep**; the more I give to **thee**,*

The more I have, for both are infinite.”

Повторюється звук */i/ у “deep”, “infinite”, “thee”* .

Консонанс (повтор однакових або подібних приголосних звуків у кінці або середині слів, які стоять близько один до одного. Це схоже на алітерацію, але не обмежується початком слова.) **:**

*“Sweet, sweet, sweet nurse, tell me, what says my love?” **(54:41)***

Чути консонанс повторення звука [t]: *swee**t**, swee**t**, swee**t** nurse, tell me, what says my love?* Повтор м’якого t створює відтінок напруженого очікування та нетерплячості Джульєтти, яка хоче швидше дізнатися новину від медсестри.

У сценах першого кохання та таємних зустрічей з Ромео фонетичні особливості мовлення Джульєтти свідчать про її романтичність та закоханість:

If your love for me is sincere

And you want to marry me,

Then let me know tomorrow,

*And I will send someone to answer **(95:31)***

Переважання відкритих голосних та сонорних приголосних створює відчуття ніжності, трепету та піднесеності її почуттів. Її голос, як ми можемо уявити, звучить юно та щиро, відображаючи чистоту її першого кохання. У знаменитій сцені на балконі, її роздуми вголос про Ромео сповнені мелодійних фраз, де повторення певних звуків підкреслюють її зачарування та глибоку закоханість.

Проте, у міру розвитку трагічних подій, фонетика мови Джульєтти зазнає змін. У сценах розпачу, горя та відчаю її мова стає більш напруженою та уривчастою. З'являються різкі приголосні, інтонація стає більш схвильованою та емоційно нестабільною.

*“O serpent heart**, hid** with a flowering face!*

*Did ever **drago**n keep so fair a cave?*

*Beautiful tyrant! **Fiend** angelica*l! ***(74:15)***

Її голос, ймовірно, тремтить від сліз та внутрішньої боротьби. У сценах конфлікту з батьками або у відчайдушних зверненнях до брата Лоренцо велика кількість приголосних звуків відображає її рішучість, благання та зростаючу відчайдушність.

“O serpent heart, hid with a flowering face!

*Did ever a dragon keep so fair a cave?” **(62:43)***

Джульєтта переживає змішані почуття: любов до Ромео й жах через його вбивство Тібальта. Мова рішуча, емоційно насичена, відображає її зростаючий внутрішній конфлікт.

Наприклад, у її монолозі перед прийняттям зілля, де вона бореться зі своїми страхами та сумнівами, звукова організація її мови є відображенням її внутрішнього хаосу та емоційної напруги.

“What if this mixture do not work at all? Shall I be married then tomorrow morning?

*No, no! This shall forbid it. Lie thou there. **(102:35)***

Повторення питань, вигуків і різких інтонацій у репліці Джульєтти передають її страх, сумніви та внутрішній хаос. Мова стає ритмічно фрагментованою, що відображає емоційну напругу та внутрішню боротьбу героїні перед важливим рішенням.

На **лексичному** рівні мова Джульєтти, хоча й належить юній дівчині, вражає своєю зрілістю, образністю та емоційною глибиною. Її шляхетне походження та, ймовірно, відповідна освіта відображаються у її словниковому запасі, який включає як прості та щирі вирази, так і складні метафори та порівняння.

У мовленні Джульєтти, як і у мовленні Ромео наявні гіперболи. *“The more I have, for both are infinite. “*Джульєтта перебільшує безмежність своєї любові, кажучи, що її любов і щедрість *“boundless” і “infinite”.* **Це класична гіпербола.**

“My only love sprung from my only hate!”

Також головна героїня вживає багато яскравих, емоційно забарвлених слів:

Антоніми (*love – hate*) — контраст підкреслює внутрішній конфлікт

Тут наявний контраст понять:

1. Святий і злочинець

   A damned saint, an honourable villain!

2. Підлість та спрведливість: «Vile» проти «fairly»

   Was ever book containing such vile matter so fairly bound?

3. Зло і краса

O serpent heart, hid with a flowering face!

Як відомо, епітети надають емоційності та поетичного відтінку, наприклад: епітет *only* (єдиний) підсилює емоційність вислову Джульєтти. Вона використовує епітети, щоб передати почуття кохання, розпачу або ніжності.

*Gallop apace, you **fiery-footed** steeds*

***Towards Phoebus’ lodging**! Such a wagoner*

As Phaeton would whip you to the west,

And bring in cloudy night immediately.”

“Fiery-footed” яскравий образ вогненних коней Сонця.

Beautiful tyrant! Fiend angelical! – суперечливі епітети, що передають боротьбу почуттів.

Експресивна лексика (слова та мовні засоби, які підсилюють емоційність, оцінність і виразність висловлювання): *Good night, good night! Parting is such sweet sorrow.”*

Оксиморон (художні прийом, що поєднує в одному вислові два взаємно суперечливі, протилежні за значенням слова): sweet sorrow – поєднання протилежних за значенням слів.

Good night, good night! parting is such sweet sorrow. – перебільшення й поєднання протилежних емоцій.

Повтор слова: *good night* – створює ніжність і ритмічність.

В любовних монологах Джульєтти та діалогах з Ромео вона використовує вишукані образи для вираження своїх почуттів, порівнюючи його з яскравим світлом, дорогоцінним скарбом та втіленням досконалості. Її мова сповнена піднесених слів та абстрактних понять, що свідчить про її здатність до глибоких емоційних переживань та серйозних роздумів, незважаючи на юний вік.

Проте, поряд з цією поетичною лексикою, у мові Джульєтти присутні й більш безпосередні та емоційно забарвлені вигуки, особливо в сценах розчарування, гніву або відчаю. Її лексичний вибір завжди відповідає її емоційному стану та співрозмовнику.

У розмовах з годувальницею мова Джульєтти може бути більш довірливою та менш формальною, тоді як у спілкуванні з Ромео вона набуває піднесеного та пристрасного характеру.

“Go, counselor;

Thou and my bosom henceforth shall be twain.” ***(57:32)***

Джульєтта звертається до годувальниці ніжно, довірливо, навіть із гумором. Мова проста, без метафор, показує близькі стосунки та щирість.

У конфліктах з батьками її мова стає більш прямолінійною та сповненою рішучості відстояти своє право на кохання.

“O’ Thursday let it be; o’ Thursday, tell her,

She shall be married to this noble earl.

*I’ll not endure him.”****(71:32)***

Джульєтта категорично відмовляється підкорятися волі батьків, її мова коротка, рішуча та прямолінійна, що відображає готовність захищати своє право на кохання з Ромео.

Варто також відзначити використання Джульєттою релігійної лексики у контексті її кохання до Ромео, що підкреслює святість цього почуття для неї та його всеосяжний характер.

“My true love is grown to such excess

I cannot sum up half my sum of wealth." ***(84:24)***

Джульєтта буквально говорить, що Бог поєднав їхні серця, надаючи своєму почуттю статус сакрального союзу.

*"God joined my heart and Romeo's, thou our hands."****(91:49)***

Джульєтта використовує образи релігії та поклоніння, порівнюючи Ромео з святим, а їхній поцілунок — з ритуальним актом шанування. Це підкреслює чистоту, святість і всепоглинаючий характер її почуттів.

"Good pilgrim, you do wrong your hand too much,

Which mannerly devotion shows in this;

For saints have hands that pilgrims' hands do touch,

*And palm to palm is holy palmers' kiss."****(93:36)***

У цій сцені Джульєтта називає Ромео *pilgrim* (паломником), а себе — *saint* (святою). Їхній дотик рук і поцілунок уподібнюються до релігійного обряду поклоніння. Це метафора, що підкреслює чистоту, духовність і глибину їхнього кохання, яке перевищує звичайну пристрасть.

На **граматичному** рівні мова Джульєтти відображає синтаксичні особливості англійської мови шекспірівської епохи, включаючи використання інверсій, складних підрядних речень та архаїчних граматичних форм. Її мова часто містить риторичні запитання, звертання та вигуки, що підсилюють емоційну виразність її висловлювань.

"O Romeo, Romeo! Wherefore art thou Romeo?" ***(24:32)***

Інверсія та риторичне запитання підкреслюють її емоційний стан і трагізм ситуації, бо вона страждає через прізвище Ромео, а не його особистість.

*"****Gallop apace****, you fiery-footed steeds,*

Towards Phoebus' lodging*! Such a wagoner*

As Phaeton would whip you to the west,

And bring in cloudy night immediately." ***(82:12)***

Вигуки та звертання підсилюють нетерплячість і закоханість Джульєтти, а складні речення створюють ритмічну напругу.

Джульєтта звертається до вогненних коней (вигук-звертання), які тягнуть колісницю Сонця, благаючи їх прискорити ніч, щоб швидше побачити Ромео. Довгі, емоційні речення створюють ритмічну напругу й відображають палке нетерпіння закоханої.

У сценах сильних емоційних переживань її мова може ставати більш фрагментарною, з обірваними фразами та еліптичними конструкціями, що передає її внутрішнє хвилювання та душевний біль. Зміна граматичної структури її мови протягом п'єси також відображає її емоційну еволюцію. На початку трагедії її мова може бути більш простою та менш складною, тоді як у міру розвитку подій вона набуває більшої складності та емоційної глибини.

“O, break, my heart! – poor bankrupt, break at once! ***(91:32)***

Мовлення Джульєтти стає набагато драматичнішою, символічнішою й переривчастою — це показує, як емоції керують її мовленням і як її внутрішній стан змінюється порівняно з більш спокійними, рівними фразами на початку п’єси.

Протягом розвитку трагедії лінгвістичні особливості мови Джульєтти зазнають значних змін, що є прямим відображенням її стрімкого дорослішання та трагічних переживань. На початку п’єси її мова є більш слухняною та стриманою, відображаючи її юний вік та залежність від волі батьків.

“I’ll look to like, if looking liking move;

But no more deep will I endart mine eye

Than your consent gives strength to make it fly”. ***(19:32)***

Джульєтта показує слухняність і стриманість, підкреслюючи, що її почуття та дії підпорядковані волі матері. Вона ще не проявляє власної рішучості, яка з’явиться пізніше у стосунках із Ромео.

Після зустрічі з Ромео її мова стає більш емоційною, пристрасною та рішучою.

“My bounty is as boundless as the sea,

My love as deep; the more I give to thee,

The more I have, for both are infinite." ***(39:17)***

Ця репліка показує, що Джульєтта виражає свої почуття поетично, пристрасно і рішуче, демонструючи готовність повністю віддати себе коханню і діяти відповідно до своїх емоцій.

Її любовні монологи сповнені глибоких почуттів та поетичних образів. У сценах конфлікту з батьками її мова набуває сили та твердості, демонструючи її готовність боротися за своє кохання. У трагічних сценах її мова сповнена відчаю, горя та усвідомлення безвиході ситуації. Останні слова Джульєтти перед смертю сповнені трагічної любові та рішучості возз'єднатися з Ромео.

Порівнюючи мову Джульєтти з мовою інших персонажів, можна відзначити її особливу емоційну насиченість та поетичність, що робить її схожою на мову Ромео.

"Although I joy in thee,

I have no joy of this contract to-night:

It is too rash, too unadvised, too sudden;

Too like the lightning, which doth cease to be

Ere one can say 'It lightens." ***(69:36)***

Однак, у мові Джульєтти також присутні елементи юнацької безпосередності та щирості, які відрізняють її від більш рефлексивного та меланхолійного Ромео. Мова годувальниці, наприклад, є більш простою та розмовною, позбавленою тієї поетичної вишуканості, яка характерна для мови Джульєтти. Мова представників старшого покоління, таких як леді Капулетті та лорд Капулетті, є більш владною та категоричною.

Таким чином, лінгвістичні особливості мови Джульєтти в трагедії «Ромео і Джульєтта» є потужним засобом розкриття її складного та багатогранного образу. Фонетичні, лексичні та граматичні характеристики її мови відображають її еволюцію від слухняної дівчини до сильної та рішучої жінки, яка готова на все заради свого кохання. Її поетична та емоційно насичена мова робить її однією з найчарівніших та найтрагічніших героїнь

світової літератури, а її лінгвістичний портрет є свідченням геніальності Вільяма Шекспіра у створенні незабутніх та живих персонажів. Аналіз мови Джульєтти дозволяє глибше зрозуміти її внутрішній світ, її стрімке дорослішання та трагічну силу її кохання, що зрештою призводить до її загибелі. Її слова є віддзеркаленням її душі, що розкривається перед нами у всій своїй юній пристрасті та трагічній величі.

2.3.2 Екстралінгвістичні особливості образу Джульєтти (поведінка, емоційний стан, костюм). Образ Джульєтти Капулетті в трагедії Вільяма Шекспіра «Ромео і Джульєтта» є одним з найчарівніших та найтрагічніших жіночих образів світової літератури. Її привабливість полягає не лише в поетичних монологах та діалогах, але й у її яскравих екстралінгвістичних характеристиках, які включають особливості поведінки, багату палітру емоційного стану та символічне значення її костюму. Саме ці немовні аспекти образу відіграють ключову роль у розкритті її внутрішнього світу, її стрімкого дорослішання та трагічної долі.

Рисунок 2.3

Образ Джульєтти



Костюм Джульєтти, хоча й не описаний Шекспіром з детальною точністю, також несе певне символічне навантаження та може бути інтерпретований як відображення її внутрішнього світу та змін, що відбуваються в її житті.

Годувальниця підкреслює вроджену красу і розум Джульєтти:

I have never nursed children more lovingly than you.

Oh honor! If I had not nursed you,

I would have said: you sucked intelligence with your milk. ***(91:32)***

На початку п'єси, як слухняна донька шляхетної родини, Джульєтта, ймовірно, носить традиційний для її соціального статусу одяг – довгі сукні з дорогих тканин, що підкреслюють її приналежність до знатного роду. Її костюм може бути стриманим за кольором та фасоном, відображаючи її скромність та підпорядкованість волі батьків.

Однак, з розвитком її кохання до Ромео, її костюм може символічно змінюватися. Під час таємних зустрічей її одяг може ставати менш формальним та більш легким, відображаючи її емоційну розкутість та прагнення до свободи у своїх почуттях. Кольори її вбрання можуть ставати яскравішими, символізуючи розквіт її кохання та життєвої енергії.

У сценах відчаю та горя її костюм може набувати темних, скорботних відтінків, відображаючи її душевний біль та усвідомлення трагічної ситуації.

У фінальній сцені в склепі її поховальний одяг стає останнім символом її трагічної долі та вічного поєднання з коханим у смерті.

Рисунок 2.4

Джульєтта в траурі



Важливо зазначити, що інтерпретація костюму Джульєтти значною мірою залежить від режисерського бачення та сценічного втілення п'єси. Проте, навіть без детальних описів у тексті, костюм завжди є важливим візуальним елементом, що допомагає глядачеві краще зрозуміти внутрішній світ персонажа та еволюцію його емоційного стану.

“O, she doth teach the torches to burn bright!

It seems she hangs upon the cheek of night

As a rich jewel in an Ethiope’s ear;

*Beauty too rich for use, for earth too dear!”(**107:32**)*

Ромео описує Джульєтту як яскраву, сяючу, витончену, що символічно можна перенести на її сценічний образ. Костюм, хоча й не згадується прямо, може бути інтерпретований як відображення її краси, молодості та емоційної сили.

Особливості поведінки Джульєтти протягом п’єси є яскравим відображенням її віку, соціального статусу та еволюції її почуттів. На початку трагедії вона постає перед нами як слухняна та дещо наївна юна дівчина, яка підкоряється волі своїх батьків щодо вибору майбутнього чоловіка.

“I’ll look to like, if looking liking move;

But no more deep will I endart mine eye

*Than your consent gives strength to make it fly.”(**79:18)***

У цих рядках Джульєтта говорить матері, що вона готова послухатися й придивитися до Паріса, але не дозволить собі впасти в більш глибоке почуття, ніж їй дозволять батьки.

Це чудово демонструє її вихованість, обережність і покірність у рамках родини – повну протилежність тій рішучій, сміливій і самостійній Джульєтті, якою вона стане пізніше.

Поведінка Джульєтти стримана та скромна, що відповідає нормам поведінки шляхетної дівчини того часу. Однак, зустріч з Ромео кардинально змінює її. Її поведінка стає більш рішучою, сміливою та навіть бунтарською. Вона не боїться порушувати соціальні табу та йти на таємні зустрічі з коханим, представником ворожої родини. Її готовність до таємного шлюбу та подальшої втечі свідчить про її надзвичайну силу волі та зрілість, що швидко настає під впливом всепоглинаючого кохання.

У сценах на балконі особливо проявляється її внутрішня боротьба між почуттям обов'язку перед родиною та всеосяжною любов'ю до Ромео.

Tis but thy name that is my enemy;

Thou art thyself, though not a Montague.

What's Montague? it is nor hand, nor foot,

Nor arm, nor face, nor any other part

*Belonging to a man. O, be some other name! **(36:20)***

Її роздуми вголос, нетерпляче очікування коханого, готовність відмовитися від свого імені заради нього – все це демонструє її палкий

характер та безмежну відданість. Поведінка Джульєтти стає більш імпульсивною та емоційною, особливо після вигнання Ромео та наполегливих вимог батьків вийти заміж за Паріса.

Відчайдушні звернення Джульєтти до брата Лоренцо, її готовність випити зілля, що імітує смерть, свідчать про безвихідь та рішучість піти на крайні заходи заради збереження свого кохання.

“Give me some present counsel, or, behold,

Twixt my extremes and me this bloody knife

Shall play the umpire.” ***(106:32)***

У фінальній сцені в склепі її поведінка сповнена рішучості та трагічної любові. Прокинувшись і побачивши мертвого Ромео, вона без вагань обирає смерть, щоб возз'єднатися з ним. Її швидкі та рішучі дії, відсутність пасивного очікування чи благань, підкреслюють її сильний характер та незламність у своєму коханні.

“O churl! Drunk all, and left no friendly drop

*To help me after?”****(114:15)***

Емоційний стан Джульєтти протягом п'єси є надзвичайно динамічним та насиченим. На початку трагедії вона зображена як спокійна та слухняна дівчина, чиї емоції стримані та контрольовані. Однак, зустріч з Ромео пробуджує в ній цілу гаму нових, невідомих їй раніше почуттів. Перше кохання охоплює її з неймовірною силою, наповнюючи її радістю, хвилюванням та нетерплячим очікуванням зустрічей. Її емоційний стан стає надзвичайно інтенсивним, кожне побачення з Ромео приносить їй неймовірне щастя, а розлука – глибокий смуток.

“Parting is such sweet sorrow

*That I shall say good night till it be morrow.”****(118:41)***

Після вбивства Тібальта та вигнання Ромео емоційний стан Джульєтти різко змінюється. Вона відчуває розпач, горе, розчарування та гнів на долю, яка розлучила її з коханим. Її сльози та благання до матері свідчать про її глибокі страждання. Натиск батьків щодо її шлюбу з Парісом доводить її до

відчаю та безвиході. Її емоційний стан стає вкрай напруженим, вона відчуває себе загнаною в пастку, не маючи змоги вільно розпоряджатися своїм життям та почуттями.

Її звернення до брата Лоренцо сповнені благання та готовності на будь-які жертви заради уникнення немилого шлюбу та возз'єднання з Ромео. У сцені перед прийняттям зілля її емоційний стан досягає кульмінації – вона відчуває страх, сумніви, але водночас і непохитну віру у своє кохання.

Прокинувшись у склепі та побачивши мертвого Ромео, її емоції сягають найвищої точки трагізму – вона відчуває безмежне горе, розпач та усвідомлення непоправної втрати, що й призводить її до самогубства. Емоційний стан Джульєтти є ключем до розуміння її вчинків та її стрімкого дорослішання під впливом трагічних обставин.

“O happy dagger!

*This is thy sheath; there rust, and let me die.”**(124:23)***

У цих рядках Джульєтта: усвідомлює, що життя без Ромео втратило сенс,приймає смерть як єдиний шлях і демонструє рішучість та внутрішню силу навіть у трагедії.

Таким чином, екстралінгвістичні особливості образу Джульєтти – її поведінка, динамічний емоційний стан та символічне значення її костюму – відіграють не менш важливу роль у розкритті її характеру та трагічної долі, ніж її поетичні монологи та діалоги.

Джульєтта – дівчина пристойна, благородна, тому пропонує Ромео обвінчатися з ним, обіцяючи після того бути йому вірною і відданою супутницею життя, попри те, що шлюб з Ромео не може бути схвалений її сім’єю через ворожнечу з Монтеккі:

If you truly love

And think of marriage - tomorrow morning

You with my sent letter let me know

Where and when you want to perform the ceremony, -

And I will lay down my whole life at your feet

And follow you to the ends of the universe. ***(100:54)***

Отже, образ Джульєтти одним з найзахопливіших та найзворушливіших у світовій літературі. Її стрімке дорослішання під впливом кохання, її сміливість та рішучість у боротьбі за свої почуття, її глибокі емоційні переживання та символічне відображення її внутрішнього світу у її поведінці та зовнішньому вигляді свідчать про її багатий внутрішній світ і тонку душевну організацію. Лінгвістичні та екстралінгвістичні особливості образу головної героїні сприяють висвітленню її головних рис характеру та розуміння читачем причин її поведінки, яка призводить до трагічного фіналу трагедії В. Шекспіра.

ВИСНОВКИ

Рецепція образу головного героя читацькою аудиторією завершує алгоритм літературної творчості, адже саме в процесі читацького сприйняття відбувається остаточне формування образу. Кожен читач інтерпретує літературного героя через призму власного досвіду, цінностей та очікувань, доповнюючи авторську концепцію персонажа своїми емоціями та асоціаціями.

Класичні літературні герої відзначаються особливою здатністю викликати емоційний відгук у різних поколінь читачів, зберігаючи актуальність незалежно від зміни культурних парадигм та естетичних вподобань. Універсальність та психологічна глибина головних героїв класичної літератури створюють основу для їхнього тривалого життя в культурній пам’яті людства, забезпечуючи можливість нових інтерпретацій та адаптацій у різних видах мистецтва.

Класична література демонструє безмежне розмаїття особистісних типів героїв: від гармонійних, цілісних натур до внутрішньо суперечливих, розщеплених особистостей, що відображає багатогранність людської природи та складність психологічних процесів. Достовірність та психологічна глибина особистості головного героя забезпечує його життєздатність у культурному просторі, перетворюючи літературний персонаж на універсальний образ, здатний резонувати з досвідом читачів різних епох та культур.

Сильне почуття місії або призначення часто характеризує головного героя, надаючи його діям додаткового смислу та цілеспрямованості. Протагоніст класичного твору зазвичай керується не лише особистими бажаннями чи інтересами, але й відчуттям певного вищого покликання, обов'язку чи життєвого завдання, яке надає його існуванню особливої значущості.

Інтенсивність проживання життя робить протагоніста одночасно вразливим і сильним: вразливим через гостроту переживань, які буквально

спопеляють його зсередини, і сильним завдяки здатності віддаватися моменту повністю, без залишку, досягаючи такої автентичності існування, яка недоступна більш поміркованим та розсудливим натурам.

Друга половина XX століття стала періодом неймовірного творчого пошуку та різноманітних підходів до екранізації творів Вільяма Шекспіра. Кожен режисер, звертаючись до його безсмертних п'єс, привносив у них своє унікальне бачення, свій культурний досвід та свої кінематографічні інновації.

Аналіз лінгвістичних особливостей мови Ромео дозволяє глибше проникнути в поетику шекспірівського тексту та краще зрозуміти трагічну долю цього вічного образу закоханого. Мова Ромео є не просто набором слів, а живою тканиною його душі, що розкривається перед читачем та глядачем у всій своїй красі та трагізмі.

Екстралінгвістичні особливості образу Ромео – його поведінка, мінливий та інтенсивний емоційний стан та символічне значення його костюмів – відіграють ключову роль у розкритті його характеру та трагічної долі, доповнюючи його поетичну мову.

Його еволюція від меланхолійного юнака до пристрасного коханця та відчайдушного самогубця відображається не лише в його словах, але й у його діях, емоціях та зовнішньому вигляді, роблячи його одним з найзахопливіших та найтрагічніших героїв світової літератури. Його екстралінгвістичні характеристики роблять його образ більш живим, зрозумілим та емоційно резонансним для читачів і глядачів протягом століть.

Лінгвістичні особливості мови Джульєтти в трагедії «Ромео і Джульєтта» є потужним засобом розкриття її складного та багатогранного образу. Фонетичні, лексичні та граматичні характеристики її мови відображають її еволюцію від слухняної дівчини до сильної та рішучої жінки, яка готова на все заради свого кохання. Її поетична та емоційно насичена мова робить її однією з найчарівніших та найтрагічніших героїнь світової літератури, а її лінгвістичний портрет є свідченням геніальності Вільяма Шекспіра у створенні незабутніх та живих персонажів.

Аналіз мови Джульєтти дозволяє глибше зрозуміти її внутрішній світ, її стрімке дорослішання та трагічну силу її кохання, що зрештою призводить до її загибелі. Її слова є віддзеркаленням її душі, що розкривається перед нами у всій своїй юній пристрасті та трагічній величі.

Образ Джульєтти одним з найзахопливіших та найзворушливіших у світовій літературі. Її стрімке дорослішання під впливом кохання, її сміливість та рішучість у боротьбі за свої почуття, її глибокі емоційні переживання та символічне відображення її внутрішнього світу у її поведінці та зовнішньому вигляді свідчать про її багатий внутрішній світ і тонку душевну організацію. Лінгвістичні та екстралінгвістичні особливості образу головної героїні сприяють висвітленню її головних рис характеру та розуміння читачем причин її поведінки, яка призводить до трагічного фіналу трагедії В. Шекспіра.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блум Г. Західний канон: Книги і школа часів. Київ : Факт, 2009. 712 с.

2. Ваніна І. Українська шекспіріана : до історії втілення п’єс Шекспіра на укр. сцені. Київ : Мистецтво, 2009. 204 с.

3. Вітченко А. О. Шекспір як центр літературного канону. *Проблеми оцінки шекспірівської драматургії в сучасній літературній критиці*. 2005. № 4. С. 25–27.

4. Волкова В. С. Шекспір і його час. Харків : Фоліо, 2003. 187 с.

5. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури : посібник. Київ : Ленвіт, 2002. 353 с.

6. Волощук Є. В. Зарубіжна література (рівень стандарту) : підр. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Генеза, 2019. 176 с.

7. Грабовська В. О. Поринаючи в художній світ письменника. *Всесвітня література*. 2008. № 3. С. 200–207.

8. Жлуктенко Н. Ю. Проблема перекладу шекспірівської трагедії. *Іноземна філологія*. 2005. Вип. 127. С. 87–95.

9. Зарубіжна література XIX століття : посібник / за ред. О. М. Ніколенко, В. І. Мацапури. Київ, 2010. 123 с.

10. Карпенко С. Д., Дем’яненко О. О. Практикум з історії зарубіжної літератури. 2021. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/6610/3/Praktykum_z_isto.pdf (дата звернення: 21.08.2025).

11. Коломієць Л. В. Шекспірівський міф в українській культурі: переклади, інтерпретації, рецепція. *Іноземна філологія*. 2012. Вип. 124. С. 21–28.

12. Коломієць Л. В. Шекспірівський міф в українській культурі: переклади, інтерпретації, рецепція. *Іноземна філологія*. 2012. № 124. С. 21–28.

13. Наливайко Д. С. Шекспір і європейський Ренесанс. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2014. № 6. С. 5–12.

14. Париж А. І. Трагедія «Ромео і Джульєтта» в контексті світової культури. Одеса : Астропринт, 2015. 320 с.

15. Пивоварова К. В., Стрельчук В. О. Театральна режисура Пітера Холла: специфіка художньої інтерпретації драматургії В. Шекспіра. 2022. URL: https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4523/Visnyk_3_2022_01 -300-306.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 21.08.2025).

16. Славич Т. Я. Історія зарубіжної літератури (Антична література, література Середніх віків та Відродження). 2023. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51761/1/Славич%20Т.%20Я..pdf (дата звернення: 10.07.2025).

17. Супрун Л. В. Мотив долі в трагедії Шекспіра «Ромео і Джульєтта». *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Сер. Філологічні науки*. 2018. Вип. 167. С. 57–61.

18. Українське видання творів Шекспіра: Трагедії / пер. з англ. Ю. Андруховича та ін. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. 208 с.

19. Шаповалова М. С. Шекспір в українській літературі / відп. ред. В. А. Моторний. Львів : Вища шк., 2010. 212 с.

20. Яременко Н. В., Коломієць Н. Є. Історія зарубіжної літератури ІІ половини ХХ століття : практикум. 2022. URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/6111/3/ПРАКТИКУМ%20ХХ%20ст.%2002.04.2022.docx.pdf (дата звернення: 10.07.2025).

21. Abatbaevna T. G. Traditional Themes and Images in Classical Literature. *American Journal of Philological Sciences*. 2024. Vol. 4. № 9. P. 27–35.

22. Andrews J. F. Romeo and Juliet: Critical Essays. New York : Routledge, 2015. 442 p.

23. Bloom H. Shakespeare: the Invention of the Human. New York : Riverhead books, 2009.768 p.

24. Bowers F. Textual and Literary Criticism. Cambridge : Cambridge University Press, 1966. 200 p.

25. Butler C. A Tale Told by Many Other Names: Films of William Shakespeare's Romeo and Juliet. *Aisthesis: The Interdisciplinary Honors Journal*. 2024. Vol. 15. № 1. P. 23–30.

26. Christakidou A. The Language of the Emotion of LOVE in William Shakespeare's Romeo and Juliet: Conceptual Metaphors, Metonymies and their Interactions. *Gramma: Journal of Theory and Criticism*. 2019. Vol. 26. P. 27–54. URL: https://ejournals.lib.auth.gr/gramma/article/view/8089/7816 (дата звернення: 15.07.2025).

27. Farahmandfar M., Alizadeh G. Structural and Ideological Differences in William Shakespeare's Romeo and Juliet and his Later Tragedies. *JELT Journal*. 2021. Vol. 1. № 1. P. 49–68. URL: https://elt.cfu.ac.ir/article_ 1814_919503c298509bd7ca385adaeaf19a1c.pdf (дата звернення: 15.07.2025).

28. Ghaffary M., Alizadeh G. The tragedy of love: A study of love and death in Jacques Lacan's thought, with special reference to Shakespeare's Romeo and Juliet. *Contemporary Psychoanalysis*. 2021. Vol. 57. № 3-4. P. 596–629.

29. Ghosh O. The Elizabethan stage and the rise of Shakespeare (1558-1590). 2008. URL: http://epgp.inflibnet.ac.in/epgpdata/uploads/epgp_content/english/ english_literature_up-to_1590_/34.the_elizabethan_stage_and_the_rise_of_ shakespeare_(1558-1590)/et/4702_et_m34.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

30. Herder J. G. Shakespeare. Princeton : Princeton University Press, 2022. 128 p.

31. Holler B. The Classicist as a Literary Character in Contemporary Literature. *Classical Controversies*. 2022. P. 139–152.

32. Hultgren C. Creating Character: Romeo, Juliet and didactic challenges with improvised modern scenes. 2020. URL: https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1445484/FULLTEXT01.pdf (дата звернення: 23.07.2025).

33. Kussemiarti A. E., Sotyarini R. An Approach on the Themes of William Shakespeare's Romeo Juliet. *Conscientia*. 2022. Vol. 18. № 2. P. 26–43. URL: http://jurnal-stbalia-yk.ac.id/index.php/Conscientia/article/view/62/54 (дата звернення: 16.09.2025).

34. Lucking D. The Shakespearean Name: Essays on Romeo and Juliet, The Tempest, and Other Plays. Oxford : Peter Lang, 2006. 233 p.

35. Peterson K. L. Performance review: Romeo & Juliet by Diane Paulus. *Cahiers Élisabéthains: A Journal of English Renaissance Studies*. 2025. P. 123 – 131.

36. Razumovskaya O. Semiotics of the Garden Space in Shakespeare's Tragedy Romeo and Juliet. *Pedagogy, Communication and Sociology*. Atlantis Press. 2019. P. 86–89.

37. Shakespeare W. Romeo and Juliet. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 300 c.

38. Smith M. Engaging characters: Fiction, emotion, and the cinema. Oxford : Oxford University Press, 2022. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=LmxvEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=creating+the+image+of+the+main+character+in+classical+literature&ots=PCkn4Mp5cX&sig=tIxuSt6JrhwaRyUqIFzYiYDg7LU&redir_esc=y#v=onepage&q=creating%20the%20image%20of%20the%20main%20character%20in%20classical%20literature&f=false (дата звернення: 21.09.2025).

39. Torkut N. M. “A sea-change into something rich and strange”: Shakespeare / ed. by N. M. Torkut, Yu. I. Cherniak. *Studies in Contemporary Ukraine*. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2020. 188 p.

40. Woods G. Shakespeare: Romeo and Juliet. London : Bloomsbury Publishing, 2012. 200 p.

41. Zamir T. Double Vision: Moral Philosophy and Shakespearean Drama. Princeton : Princeton University Press, 2012. 256 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

42. Джульєтта в траурі. URL : https://uk.pinterest.com/pin/769834748757819 76/ (дата звернення: 11.09.2025).

43. Образ Джульєтти. URL : https://uk.pinterest.com/pin/118149190220101237/sent/?invite_code=f036efb13b96459bb0a0a8408920e536&sender=627126454269868504&sfo=1 (дата звернення: 11.09.2025).

44. Образ Монтеккі. URL : https://uk.pinterest.com/pin/34058540923541455/sent/?invite_code=088b478035f747468556d474464ba4ba&sender=627126454269868504&sfo=1 (дата звернення: 26.09.2025).

45. Образ Ромео. URL : https://uk.pinterest.com/pin/324962929385099671/sent/?invite_code=827952297618489e88d7ca5194d7b028&sender=627126454269868504&sfo=1 (дата звернення: 21.10.2025).

46. Ромео і Джульєтта. URL : https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1 (дата звернення: 21.08.2025).

47. Romeo and Juliet. Movie Script. URL : https://uakino.best/filmy/genre_drama/786-romeo-dzhulyetta.html (дата звернення: 21.08.2025).

SUMMARY

The object of the study is the images of the main characters in the tragedy of W. Shakespeare “Romeo and Juliet” and its film adaptation (1996).

The purpose of the study is to identify and investigate the linguistic and extralinguistic features of creating the images of the main characters in the tragedy of W. Shakespeare “Romeo and Juliet” and its film adaptation (1996).

Theoretical and methodological principles: the problem of studying classical literary images was considered by such researchers as: N. Voloshyna (2009), I. Vanina (2009), A. Vitchenko (2005), E. Voloshchuk (2019), V. Grabovska (2008). Some attention was also paid to the study of Shakespearean L. V. Kolomiyets (2012).

Results obtained: the analysis of Juliet's language allows a deeper understanding of her inner world, her rapid maturation and the tragic power of her love, which ultimately leads to her death. Her words are a reflection of her soul, which is revealed to us in all its youthful passion and tragic grandeur. The image of Juliet is one of the most captivating and moving in world literature. Her rapid maturation under the influence of love, her courage and determination in the fight for her feelings, her deep emotional experiences and the symbolic reflection of her inner world in her behavior and appearance testify to her rich inner world and subtle spiritual organization. Linguistic and extralinguistic features of the image of the main character contribute to the clarification of her main character traits and the reader's understanding of the reasons for her behavior, which leads to the tragic finale of W. Shakespeare's tragedy.

Key words: *image of the main character, linguistic features, extralinguistic features, main character*

Декларація

академічної доброчесності

здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Калєтнік Катерина Сергіївна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти katerinanefedova298@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною каліфікаційна робота на тему «Лінгвістичні особливості створення образів головних героїв в екранізації трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта» (1996 р.)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена:

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (студент) Калєтнік К. С.